

Степан Бабій

ЛЕБЕДИНА
ПІСНЯ

Поезія

Рівне – 2013

УДК 821.161.1.2
ББК 84(4Укр)6
Б 125

Видано за сприяння Управління культури і туризму
Рівненського міськвиконкому відповідно
до Програми розвитку книговидавничої справи

Рецензент *Віктор Мазаний*

Бабій С. О.
Б 125 Лебедина пісня. Поезії. Літературно-художнє
видання. – Рівне : ПП ДМ, 2013. – 148 с.
ISBN 978-617-515-111-2

В новій, завершальній поетичній книжці автор продовжує свою лінію непримиренності і незборимості почату ще на зорі своєї творчості. Її амплітуда: від юначих вправ – до пори поважного віку. І все це – стихія, інтуїція: коли пишеться так, як само приходить (відсутність літературної освіти, знань творчих секретів, навіть елементарних). Тривалий досвід показує, що поетична творчість – явище не тільки психологічне, а й фізіологічне (гормональна напруга). І коли після невпинного бурхливого творчого стану настає тривала (роки) мовчанка... ще так вигасають вулкани. І приходить розуміння означене назвою книги.

УДК 821.161.1.2
ББК 84(4Укр)6

ISBN 978-617-515-111-2

© Бабій С. О., 2013 р.

ВІД «ЖУРАВЛИНОГО НЕВОДА» – «ДО ЛЕБЕДИНОЇ ПІСНІ»

КОЛИ МЕРХНУТЬ ЗОРІ...

Вже який час не перестає мене дивувати, більше того – хвилювати, тривожити зоряне небо. І не де-будь, а саме в селі темної ночі, коли воно спить і ніде – ні вогника. А глянеш вгору – моторошно стає: скільки тих незвіданих світів. Розсипи. Як золотого піску, щедро висипаного Творцем. А які яскраві у переливах, мерехтіннях великі зірки. Бо в глибині – як туман, який густо творять ті найдрібніші піщинки. Від мерехтіння, переблискування зусбіч видається стривоженому, ніби ворухатся ті світи. Зачаровують око найяскравіші сузір'я: крокуючий над тобою Стрілець, а з північної сторони – Великий Віз... Звичайно, найблисучіша – Венера.

Коли починає світліти, коли червоніє східний небокрай, спочатку тане найдрібніший зоряний пил, а все яскраве поступово мерхне. Потім і зникає, лише палає незрівнянна Венера.

Ще трохи – і враження, що все стерлося із чистих небес. Наступає та ілюзія – що над нами нічого нема... Але воно є там, незримо... як Бог. І дивляться на нас мільярди очей і нічого не пройде повз той погляд, і нічого не залишиться непоміченим. І все зарахується, щоб колись постати на зоряному суді. І тоді знову станеш на самоті, як темної ночі, перед ними яскравими.

Дивлюся на виплекані Лесею квіти. Боже, яка краса! Яке розмаїття і переливи. Жаль, що так мало хто бачить їх. Бо хто бачить – захоплюється. Дивуються, що тільки землі відведено для них. Бідолахи на таких площах городину вирощують для прожиття. А тут – краса. Хто вгляне, подивується – і душі щось чисте торкнеться. Головне – вглянути вчасно. Бо квіти, як і зорі, поступово мерхнуть. Врода ж мимолітна...

Так само дивлюся на Поезію. Хтось побачив. Дивувався. Навіть відгуки є. Але і їх якісь десятки. А проникне слово мало б діяти на широкий загал. Мало б пробуджувати душі, виховувати почуття, підносити до розуміння краси, до прагнення довершеності. Скільки людей відчули б свіжий повів, пробудження несподіваних порухів, миті пізнання і краплі очищення... Чи не вглянете – не обкрадання своєрідне?.. І десь недодане до гармонії. Єдине – поетична вартість непроминальна. Вічна, як зорі.

Розділ 1

Лебедина пісня

КЛЕНОВЕ

1

Синьо-жовті небеса – від кленів,
Що підносять шатра золоті,
Світ зелений міниться черленим,
Наче хтось розвісив гобелени,
Грають в склепах вина молоді.

Світ, що тепло радує нам очі,
Затуманить затяжним дощем,
Стане, як перед приходом ночі...
Україно! Злotosинь так хочуть
Вкрити запилюженим плащем.

2

Підсвічують клени дорогу –
В осінній імлі палахтять.
Відбуто останні пологи,
Засіяне нове життя.
Дрімають важкі перелоги.

І стелиться листя під ноги –
Дороги, стежки шурхотять,
Ще сонце з-за хмари, як стогу –
Сяйне над цю далеч, дорогу –
Як над синьо-жовтий наш стяг.

Зойки, стогони і плачі –
«Ах які ми, доле, нещасні...»
Чуйтесь, браття, як сівачі,
Коли сієте слово сучасне.

Чуйсь поете, як господár
На розлогодому власному полі,
Та шукай, мов невтомний звiздар,
Свій алмаз в розсипах тих, як в солi.

Пий натхненно радiсть життя,
Що для тебе дароване Богом,
Хай рядки цвітуть вишиттям
На твоїм рушнику дороги.

МІЙ БІЛЬ – МОЯ УКРАЇНА

І – ГОРДІСТЬ...

Мій біль – моя Україна
і наша повстанська родина
вিনিщувані ворогами...
І гордість – краса тополина
Та скроплена кров'ю калина,
Піднесені крила орлині –
аж від праотця і до сина,
піднесені зброєю, словом...
Хай наша зоря Полинова –
У пасмах Чумацького Шляху
Над прахом, над болем, над страхом
З побідним твердим «Ще не вмерла...»
Та й творчі виносились перли
В оздобу духовного шляху –
Над прахом, над болем, над страхом –
Підносились духом нетлінним
Зоря України.

Довго переді мною все зачиняли двері –
Щось в мені від Шевченка, щось в мені від Бандери.
Те, що в сім'ї вкладали наші батьки-селяни,
Як у важке колосся визріле над полями.
Все в мені від природи, щось у мені від Бога,
З того і випліталась довга моя дорога.
Все це і виливало серце в бентежнім слові,
В слові, що осявалось спалахами любові.

Вже гробить нас,
Що водночас
І гріє... проклятий газ.
Усе Москви рука
(Війська, війська),
Як здобич, нас берегла,
І що царська кара,
Що комісарів –
Одна була.
А морем крові
Й російська мова
У край пливла.
Тепер, зараза,
Російським газом
Тече до нас.
І ця чудова,
Здавалось, мова,
А душить враз!

Енергія – у тіло й вірш
Несамовито била,
Неначе струмнем в повню діж
Грози велика сила.

Вона пінулася, пливла
По кожнім рівчакові,
Підхоплювала і несла
Все у бурхливу повінь.

... І повеніючий розлив,
І сяючі заплави.
Слова з енергії росли
Й високі буйні трави.

Говерла в снігах. Заборони
Загрозою сходжень лавин,
Її піднебесна корона –
Над шоломами верховин.

Заклично, привабливо сяє
В зашерхлому дзвоні смerek,
Лиш погляд туди досягає
І брат її – сивий орел.

І ГРАЮТЬ БДЖОЛИ...

Тут пустка вже давно, розбиті вікна зяють,
Вже й призабулося про тих людей,
А яблуні цвітуть. Довкола все буяє
І в хащі не змовкає соловей...

А тут жили, неначе мед пили,
І пісня вибухала вечорами...
І проступають постаті з імлі,
І грають бджоли, як над ними грали.

Похмуре небо і дні похмурі,
Стоїть діброва з гаєм в зажурі.
Похмурі лиця – похмурі душі,
Так атмосфера похмура душить.
Скрипить частіше цвинтарна брама,
Бо що не день – то трагедія, драма,
І бомби атомної не треба –
Такі сюрпризи дарує небо.
Вся та екзотика: хміль та еротика
І ходять парою СНІД із наркотиком.
Після пташиного грипу, свинячого
Що буде ще з гніву Бога терплячого?
Що буде з виродком нашим – державою,
Що роздирається плем'ям Варавиним?
Пісенька їхня: «Толь еще будет...»,
Та є Шевченкове: «... і будуть люде...»
Я ж ту похмуру, люту зажуру
Закрию словом, як амбразуру.

СВІТЛІЙ ПАМ'ЯТІ ЗЕМЛЯКА І ПОБРАТИМА ГРИГОРІЯ ДЕМ'ЯНЧУКА

Ми вирости з руїн. Запитували нас
Здивовано не раз: «І як ти тут узявся?» –
Винищували ж нас... Як глянем без прикрас:
Тут люд не жив, а мучивсь і карався.

Отак десь при межі, де орано не раз,
Пробився пагінець, що виріс потім глодом,
Проглянемо крізь час – такі вже долі враз,
А бути їм яким з бідовим цим народом?

Ми вирости з купав, боліт, високих трав,
На хатнищах сумних – як звичні погорільці,
З гарячок – мертвий холод, і голод не забрав,
Топились між крижинами у річці
(та й в горілці)...

Але росли і вирости, щоб випити з Дніпра
І гордо заявити, що ми є українці.

Ми різали колони черешневі,
Березові – мов біломармурові,
Що піднеслися надовкола саду,
(Над хатнищем, над пустищем чорнів,
Як рідних вивезли і хутір погромили).

А ми сокиру з пилкою тягли
Великим снігом в шум той –
в сум той чорний...
Туди нас гнала вихолола піч,
Холодна хата і сумна безвихідь
(Нас трійко пташенят і скорбна мати
Серед зими коцюбли в голих стінах,
Щодня чекали зі страхом Сибіру
За батька – що в далекій Воркуті).
Прости нам саде, пам'яте прости нам,
Ми вивтікали, виховалися,
Теплом тим врятувались в люті стужі,
Як різали колони черешневі,
Березові – мов біломармурові...

09.06.91 р.

СЛОВО

*Коли відвідаєш Дермань, Пересопницю
холодної безлистяної пори, кинуться в
очі серед захолюстя сакральні золотOVERXІ
п'яточки – святі місця.*

*«Гребуться кури, пес віддалеки
Оберігає спокій біля дому...»
З давнього вірша*

Гребуться кури, пес віддалеки
Оберігає спокій біля дому...
Між ними українські п'яточки,
Що стали нині на весь світ відомі.

І сивий Дермань, Пересопниця стара,
Що піднеслися банями під небо,
Вознеслись рідним словом з-під пера,
Що зважилось постояти за себе.

Що спромоглося піднести із пущ,
З боліт Волинь... Як і святий Почаїв...
І цей народ, і край цей невмирущ,
Бо ж слово – Бог... І нас Він захищає.

Затяжна, непривітна,
мало що обіцяюча пізня весна.
Мокро-мокро, сльотаво,
сипле навіть сніжок
І по ньому поплутані зранечку
видні сліди від ходи
невдоволеної, через примус,
до нецікавої (без любові) роботи
на гнилім післякомуністичнім
болоті.
Де понавиростали затруєні
в тому гноеві мутанти,
Й пишно-рясно квітуючим зіллям
повзучим довкола у випарах тих,
мов ядучих міазмах,
п'яніє, чманіє оголена сутність.

ГЕНЕЗА ІХ НЕГАТИВІЗМУ

1

Це все з нелюбові –
До предківських сивих могил,
До рідного краю, до мови,
до чистих джерел її...
Все з нелюбові.
З неправди: на власний копил
гнуть хід історичний,
Ведуть на Дорогу сліпих,
а кажуть, що в сяйво небесне.
... Хоч як все в брехню обліпи –
а правда воскресне!

2

Руйнують Україну. До кінця
Спрямовані їх наміри підступні,
Як вибилась до влади сила ця,
В якій сила розумінь відсутня –
Що є в держави нація, народ,
Що є в народу мова, є культура...
Зросла із середовища заброд
Бездушна вузьколоба креатура.

Споганили святу ідею
Ці малороси і хохли,
Плюндрують все (що здобули),
Знов тягнуть у московські шлеї.

Бюро партійно-похоронне
З бандитів, бевзів і панів...
Ці черви точать день при дні
Зорю, мов яблуко червоне.

Вже смуток – затяжним дощем:
Так бенкетує чорна рада,
На те лише одна порада –
Хлань відтинається ножем!

Лишилися лиш зовнішні ознаки
Державності... Де й дівся той запал? –
Зневірені, розслаблені, ніякі,
Неначе для підстилки матер'ял.

Як без козирних мало варті карти,
Не злиті сили во ім'я мети...
Нема металу, а як є – без гарту,
І гнуться, тим ослаблені, хребти.

Де ж ви, безстрашні молоді герої? –
Безликий натовп і чужий мотив...
І тільки слово, вірю, ще озброїть
Наш дух безсмертний во ім'я мети.

Звідки він прийшов, нежданий сніг?
Що із вітром-східняком навіяв –
На золотоверхий наш Остріг,
На вперезаний Дніпром наш стольний Київ?

Із суворих налетів країв,
З Азії приніс таку понову,
Як і лиховії (скільки їх)
І на сад пісень наш, і на мову...

Пілат вмиває руки,
Злостивці чинять суд...
Вараву на поруки
Бере жорстокий люд.

Вдоволений патрицій
Заховує гріхи.
Дійде й до інквізицій,
Бо далі... То страхи –

Бо далі – гільйотина,
Кремлівських зір терор
І вже за Бога-Сина
На юден-гросе морд.

Пілат вмиває руки,
Ще хтось гука з юрби...
І дивляться на муки,
З покірністю, раби.

Диким духом із Дикого Поля,
Диким гулом ординських копит
Напувала нас гірко недоля,
Поки не напоїв московит
Кров'ю з нашої хресної чаші,
Кров'ю нашою, а не Христа...
Змарнувалася сила пропаща,
Розтеклася жива по світах...
Диким духом із Дикого Поля
Віє досі (хай не з-під копит),
Покриває, як вугільний пил,
Нашу ще не оперену волю.
... Мов наїзники встали з могил.

ДОДАТОК ДО «УКРАЇНИ ПІД САТАНОЮ»*

Вся в чебрецях,
в прогірклих чебрецях –
Земля моя від крові й сліз прогіркла,
Хоч і молилося в цьому краї з предка-віка
В ім'я Святого Духа, Сина і Отця.

Хоч і трудилося (від поту світ прогірк),
Благаючи добра від сил небесних,
Але воно пливло до рук безчесних,
А люду – переднівок з року в рік.

А ще – кривавий щовійни заміс
І голоду навислі чорні тіні,
Аж по Чорнобиль... По новій руїні
Знов тягне шлейфа всюдисущий біс.

**Назва збірки поезій*

ПЕРЕПОЛОВИНЕНІ

Ми переполовинені
(Така гірка печать),
Одні – сини калинині,
А інші – кумача.
То ж кольором однакові
(Бо кров таки одна),
Та під чужими знаками
У наслідку – війна.
Все кров'ю просочилося
(Корея ще, Китай...),
В Іспанії не вчилися,
Не вчаться, хоч карай.
З чужинцями здружилися,
Що на хліби прибилися,
З ордою, що вломила
В благословенний край
(Зусюд ножі гострилися
На пишній коровай...).
Шукаєм – що причиною?
І судим за провиною:
Почав хто, хто кінчав,
І переполовинили...
Чи ж станемо єдиними –
Плечем щоб до плеча?!
І ці – сини калинині,
І ті – з-під кумача?..
Така гірка печаль.

Україна конає...
А вони, наче ворони,
наче голодні вовки
(і Господь не карає!),
розшарпують на всі сторони –
відривають шматки.
І п'яніє орда.
А понад каламутні потоки
піна, піна сплива,
що скипає в судах,
в сучукрліт... Ті ж політлжепророки,
і легка булава,
як пуста голова...
Поспливало, булькоче
і жиром відлискує
це, нанесене звідусюд.
І знов слово пророче
стає таким близьким нам:
«Настане суд...
заговорять
і Дніпро, і гори».

ПРО СЕРЕДНЯКІВ

Тонкий прошарок нині, кажуть в нас –
Середній клас.

Його колись звели у вороги,
Мов куркулів – добили до ноги.

Край занапащеної нашої ріки,
Як верби, зникли теж середняки,

Бо зігнані у стадо, в дрібняки –
Мов козаки колись у кріпаки...

А щоб таки були середняки –
Попрацювали сталінські стрілки:

Середняки, середняки,
Письменники середньої руки.

Немов оранжерейні квітники,
Літстудії цвіли... Росли Спілки,
В них множили ряди середняки.

Я ж розпочав своє життя в селі,
Все намагаюсь вийти в куркулі.

«ВОЛИНЬ МОЯ...»¹

*«Раз козак у похід Собирався...»² – почув
у виконанні ансамблю «Здовбицькі
молодички» на відзначенні 110-ї річниці
Бориса Тена*

Волинь моя, зрусифікована Волинь,
Де не подайся, чи куди не кинь –

Війне на тебе зблизька чи здаля
Невичищений послід москаля.

До оправдання – що то не вина –
Мовляв, сполонізована й Галичина...

Отак, погановчений роде мій,
Що для чужинців був за перегній,

З Волинської дивлюсь височини
На європейський шпиль Галичини:

Їх – меч впокорив, нас – чужий батіг...
Повстанчий вибух вимести не зміг
Засмічений і Шумськ мій, і Остріг.

... І Зарваниця³, і Почаїв⁴ наш
По різному читають «Отче наш...»

^{1,2} Рядки із пісні

^{3,4} Духовні центри на Тернопільщині

ПРО ЧЛОВИХ І РЯДОВИХ В НАШІЙ ІСТОРІЇ

Пройшов Богдан і пройшов Мазепа,
І скільки кращих пройшло синів...
Знамена крилися чорним крепом
І крились ночами білі дні.

Пройшов мій дід і пройшов мій батько,
Що зброю стискували в руках...
А внук і син їх, немов безхатко,
Зріс незахищеним в тих роках.

Отим великим – велика зрада
Копала ями на їх шляху.
А батько з дідом – великим садом
Вертали в пам'ять крізь млу глуху.

Сад виростав по тих чорних ямах
(Єдина радість для нас була)
І виколисував те піснями,
Що не далось нам з-під булав.

Що за хлопці були, – герої!
Україна їх поманила
Злotosяйним державним блиском
І взялись юнаки за зброю
В межах ризику, а не для зиску.

Вони падали у двобої
На устах зі святим: «Україна»,
Прикриваючи нас собою...
Синім смутком цвіте барвінок...
І жорстокий світ – через кров їх –
Як лишився край без героїв.

Батька поранено¹... Сина убито²,
Скільки ран завдано моїй душі,
Що все оголена, не прикрита,
Бо ж українська, не в паранджі.

Так вже проведена лінія роду –
В кров щось долито від бунтарів.
Сіль і розчина живого народу...
Страшно стає – вже той рід відгорів.

Я ще живу – як посеред руїни,
В слові, що поїть нескорений дух,
Сію ті зерна-слова – чи ж зійдуть? –
Світом пекельні грядуть переміни.

¹ В УПА

² В Харкові, де п'ять років керував УНА УНСО

РОЗДУМ, ЯКИЙ НАВІЯЛА ДОВГА БУРЯКОВА ДОРОГА

Той кожен буряк,
що перемацується руками,
Везуть чорт зна куди,
розсипаючи по дорогах.
Все більше на брухт порізаних
ближніх заводів з роками.
Як в головах нема розуму,
а душі не знали Бога, –

Тоді і цукру не вистачатиме
І гонитимуть у супермаркетах ціни,
І чи довго ще Бог каратиме
Безголов'ям бідний народ України?

Спитаємо уряду, депутатів і Президента,
Ви що, дорогі, поглухли,
чи може комусь повилазило?
Тяжкими шляхами народ ви у рай ведете,
Туди, де гроби печатають
за такими дороговказами.

2009 р.

ДИПТИХ ВІД СТИХІЙ

1

Зміна клімату?.. Звіддаля
Наповзають чужі створіння
І рудіє рідна земля –
Наш чорнозем з часів сотворіння.

Скиба та, що була масна,
Стала брилами від посухи,
Додається бодем вона
До триваючої розрухи.

Ані клаптя озимини
Там, де осінь шовки стелила,
Оксамитами крила лани...
Не караюча Божа сила?

Землетруси, потопи десь,
Тут Чорнобиль, там Фокусіма
Руйнували дари небес,
Як і Божий наш край Росія.

Той цигаркою спалить ліс,
Той в торфовищі палить сміття...
І регоче лукавий біс
Над сотвореним лихоліттям.

2

Йдем з дощем по опалому листі,
Тільки мало того дощу –
Як скупого сухого плачу,
Бо землі і плугом не вгризти.

За посухою вже й мороз
Убива останні надії.
І холодні поля темніють,
І не тішить сумний прогноз.

О, згорьована земле гірка,
Як врожаїлась із дощами –
Нам любові кати не прощали...
А за що ж тепер кара така?

До року – ні рядка. Вже й «Лебедина пісня»
До влечаної збірки підійшла,
Аж раптом восени в нічну годину пізню
Немовби хтось торкнувся до чола.

Два вірші підійшли, немов колись повстанці,
Тривогою своєю обняли...
Не зчувсь, не зоглядись – як виструнчились вранці,
І знову невідомість: де й коли?..

Поява їх нічна, що розбудила серце,
Ця таємнича, справді творча грань.
Бо й досі не збагну, як пояснити все це,
Де ті постої, пристані чекань?

Стрілець прокрокував півнеба над землею
І подають півні вже перші голоси.
Мене бентежить світ за тихою зорею
(Все п'ю і не нап'юсь небесної краси).

Враз пашум верховіть. Народжується вітер...
Вже й небо хмарами заволокло.
І я стою один вночі посеред світу,
Очікую зорю, поки не розсвіло.

Пізня осінь. Холодний вечір,
Чорнота огортає шлях,
Висне мряка, спада на плечі,
Блимне вогник через поля –
У далеких, загрузлих селах...
Все послуло. Природа спить
І мелодія невесела
В електричних дротах бринить.
Кіньми їдемо до зупинки
(Ще останній автобус йде)...
І радієш за півгодинки –
Серед світла, тепла, людей...

ЛЕБЕДИНА ПІСНЯ

1

Над урвищем, де тверді п'ядь остання,
Стояли лебеді. Прощальна мить кохання.
Чи не корилась вожакові згряя,
Чи спричинилась лебедина зрада?
Збентежена дивилася лебідка,
Що на ту мить була єдиним свідком,
Як він змахнув крильми в труднім ривкові,
Як заячав у небеса шовкові...
І не високо в небосинь піднісся,
Як обірвалася в мить прощальна пісня,
І він шугнув в те урвище стрілою...
Останній злет над прірвою сумною.

2

Ситим і голодним
З вроди і краси
Х'юстон і Холодна
Слали голоси.

В різних двох державах
(Різні полюси!)
В апогеї слави,
Вроди і краси
Діви Мельпомени...
І який концерт –
Вихід їм на сцену
Відрізає смерть.

І летять їх душі
(Диво і краса)
В сйива невмирущі –
В небеса.

3

Квітка Цісик, голубка (бо дух) золота
Лине над океаном, до зір доліта.
Голосом долинає до отчих країв,
До високих смerek, до своїх солов'їв.
До калини, що рідна в дощах, як сльозах,
Долетів, крила стерши, натомлений птах,
І доніс, дивний голос додому доніс:
Море радості й смутку у сяєві сліз.

Квітка Цісик... Плаче Квітка Цісик.
Десь з-за океану, з-за морів,
З-за туманів, як із-за кулісів,
Лине спів між стугонінь вітрів.

Лине спів... То плаче Україна,
Квилить із-за тридев'ять земель,
Крізь одміни – зміни – переміни
Дух той не загус, мов карамель.

Дух той, наче голуб, знявсь на крила
Над потопом всіх чужих чужин –
Рідної землі – Карпат, вершин
Він досяг, де не візьме могила.

У РОЗГАР ЕПІДЕМІЇ «СВИНЯЧОГО ГРИПУ»

Ні, не опам'ятаються люди –
Розгарячилих голів не остудить
Криза, чи вірус... Справи свинячі –
Весь той розгул: фешенебельні дачі,
Світські розваги, як перед чумою,
Співані шоу, кайфи, запої...
І несподівано падає кара
(На когось – Гітлера чорна примара,
Чи на комуну – чорнобильська хмара.)

«Ще не вмерла...»
Є Говерла –
неприступна, горда,
Українські дивні перли:
Світязь, Медобори...
Струджений Дніпро стражденний,
повноводі ріки!
Наші береги південні
і степи широкі.
І живі поліські пуці,
і глибинь Донбасу...
Наша пісня невмируща,
полум'я Тараса
(Тільки люди нетямущі
ці псують окраси).
Але б'ють живі джерела –
на́рід молодіє,
що виходить на Говерлу,
що співає «Що не вмерла»,
що росте і діє!

ГІРКА ПАМ'ЯТЬ

(Навіяне спогадом про голодомор)

Стільки довгих мовчань
(Камінь би закричав).

Всемовчанки печать –
В рот води всяк набрав,
Ні сльози з-під пера,
Пензель в кров не мочавсь...
Бо як хтось не змовчав –
Пошепки лиш почав –
Як на завтра вже кат
Йому в очі сичав.

Скрізь залізна рука
Й гасла врода людська.

За Батурин, за Січ
Не сльозилося свіч,
В сніг – кривавий мочар
Впали Крути, Базар
І під Гурбами ліс
Теж хрестів не підніс.

Нині пам'ять гірка –
В смерекових вінках,
В смерекових вінках
В'яне пам'ять гірка.

ОТАКА ДОСАДА...

Отака проблема,
Отака досада:
Хворе наше плем'я
І немає ради,
Все в московські шлеї
Затягає зрада.

На усенький простір
Не знайти Бандери,
Замість шабель гострих –
Графоманські пера.

Замість кличів дужих –
Плачі-паралічі,
По загиблих душах
Засльозяться свічі...
Юрми малодушні
Не народять Січі.

Зносити покірні
До небес молитви?..
Проповідь нагірна
І – за щастя – битва!

НА СИБІР...

Як шалена січнева юга
Скрижаніло проймала гаї –
Перенісся страшний ураган
Із жорстоких азійських країв.

І потрочені вже явори,
І закидані трупом рови...
Без людей залишились двори,
Хати білені, теплі хліви...

Наче знов руйнували наш край
Чингізханові чорні полки...
Кат червоний невинних карав
І Господь не відводив руки.

ЗОРИ В СПОРИШАХ, АБО ДІАМАНТОВІ ДОЩІ

По дощі – спориші
Заіскрилися на сонці,
Заіскрилися, як зорями всевіт.
Так засяяла чисто краса для душі,
Наче сипалися діамантів дощі
В цей блідий, в порівнянні, переспів.

Лесі

Відцвітає краса – в'януть вже гладіолуси.
Відпалають (чи бачив те хто?),
Все одно, що яскравого голосу
Світ не чув (а який баритон!).

І ні запису (в платівці, дискові),
Так у безвісті звук розтає...
І ці квіти, що в росах виблискують,
Відцвітають. І сумно стає.

В КОХАННІ Й ЛЮБОВІ...

(До етимології слова) і не тільки

Кохати можна лише кохану,
а біс нашптує: і коханку...
Любити – батьків, Батьківщину,
родину, книги і вина,
і... мало не все на світі.
Я закоханий на життя все,
Я кохаю Тебе хвилини,
Я люблю Тебе на всю вічність
(як Петрарка Лауру)
А хтось усе це сплутує,
в тій плутанині не розбирається,
Чи не від того усе ламається? –
і долі, та й життя... що стає невлаштованим.

Цвітуть її очі... Цвітуть, як цвіли
(Як ми ще були молодими),
Вже в коси осінні вітри заплели
Сріблисті свої павутини,
І врода дарована вже пригаса...
А з віч – як по свіжій тернині,
Так очі цвітуть... Є та пізня краса –
Як айстри ідуть восени в сніг.

П'Ю З КЕЛИХА НЕБА

Запрошували на ювілей,
і треба було там бути,
та дзвінок, як наказ, впав:
терміново виїхати в село...
Якщо детально описувати
нагальні пекучі справи –
мав би вив'язувати багато рядків...
Одне лиш: з рососою, з косою
замість отих ювілейних келихів –
п'ю з келиха неба
настої густі запахуші із цвіту і трав
на чистісінькому незатруєному повітрі.

ПОБРАТИМОВІ-ОДНОСЕЛЬЦЕВІ

Хулігани ми з тобою, хулігани
Те давно відмічено життям,
І не так – щоб ми були погані,
Все відносилось ніби до звияг.

Молода, бентежна сила грала
(Як велось комусь від тої гри?),
Надлишок енергії збували
У хмільні веселі вечори.

Хоч те із енергії дурної
(На дахи виносились вози,
Був на сад наліт – як від грози),
Але почувались, мов герої.

І вертеп, і все нові вистави,
І за них завклубів самогон...
І футбол, що ним відомі стали
Поміж селами на весь район.

Йшли по-своєму, як переможці,
Вищі всяких клопотів, суєт.
Хто те знав, що шлях тим твердо мостим
І несем зневагу владоможним,
А із зуха виросте поет!

Повний місяць, як ювілейна монета,
завис у безмежному небі,
Де маршрутами визначеними ходять планети
І тривожать в глибинах світи,
Шлях Чумацький розкинувсь, як невід...
Острах душу і тіло пройме, ніби холод,
Коли думкою хочеш сягнути в безкрає,
Де високий творець простір весь обіймає,
І немає кінця, як дороги до раю.

Копая золото –
викопаю дивної ваги самородки,
а кажуть сусіди,
що на ринку вже впала ціна
на оце моє золото картопляне.
То ж чи вперше отак обкрадається
праця на рідній землі золота.

ВТІХА

Як вони літають! Як вони радіють!
Неймовірне щастя – відчуття крила,
Вивільнений простір опісля садів їх
І тепер несеться кожне, як стріла.

Отака вершина, радосте пташина,
Дупла і шпаківні не стискають крил,
І кружляють з ними ті, що довершили
Цю красу польоту, вклали стільки сил.

ЩО ДО ПОВЕРНЕННЯ...

(Фермерський напівжарт)

Вгрузав у землю,
гадалось – по кісточки,
а виявилось – по коліна.
(І в тій святій глухомані – ні вісточки:
Що там, згорьована Україно?).
Думалось, мріялося, що вирвуся
на повні води, на ясні зорі,
так, як бувало...
Та того саду, того городу
(щоб виживати) було не мало.
Попідростало, позацвітало
і все просить пити...
А виявляється сили мало
(людині), щоб уповні жити.
І відчуваєш, як устрягаєш
все глибше і глибше
(Чи в рідну землю так повертаєш? –
у спокій, в тишу...)
Дощу чекаєш, радієш сонцю, дзвениш косою...
І вже – по груди, і вже – по шию, вже й – з головою.

Націлені зграєю на Парнас,
Епігони, наче вампіри,
Тільки не кров'ю, а живляться враз
Словом і духом божественних лірик.

Ірак бомбили, Лівію бомблять,
Насаджують свої слабкі режими,
Щоб направляти нафтоносні жили
В новітній плин народових проклять.

За дешевим газом і нафтою –
Йдім вкриватись російською плахтою,
Чи кривавою багряницею,
Що звисала над їх столицею.

І восени, і влітку
Джмелик лоскоче квітку,
Навіть і восени
З айстрою грають вони.

Рясні віршування – вже, як рукоділля,
Неначе в'язання в години дозвілля,
Переплігання у риму, без рими
Й відсутня поезії нитка незрима.

«Поезія – це мова молодих»

Д. Павличко

Тепер дивлюсь, що молодість пройшла,
Хоч спресувала в слово час і силу...
І тільки згадка, тільки згадка мила
Розтане в плині, наче сплекс весла.

Я повен ще бадьорості і духу,
Але нема тих п'янощів, коли
Я серцем чув, усім духовним слухом
Наближення чарівних слів з імлі.

Я вгадував німі небесні знаки
І вірний визначав по зорях шлях,
Інстинктом, інтуїцією, смаком
Я рятувався. Я на звук вціляв...

Тепер досвідчений стою під Зодіаком,
Але ніщо душі не промовля.

*«Збиваю груші,
Мов замахуюся тичкою на сонце.
І падають сонячними осколками
Спасівки жовті, пахучі...»*

*«В холодному осінньому саду
останнє яблуко
звиса рожевим спогадом».
Із ранніх віршів*

Як вміємо писати вірші,
То є щось вище – зупинитись,
Спинитись, як води напитись...
Прозорішим і холоднішим
Повіє, наче осінь, в душу –
Її не силуй, не примушуй
(Рядків із себе не видушуй).
... Як вже ні яблука, ні груші –
Холодним листям не натрушуй.

РОЗДІЛ 2

Визбір

(Обмітки – 2)*

** На книжку «Осіння райдуга», що мала вийти ще у 2007 році (250 стор.), було виділені обласною координаційною радою до сміху малі кошти. Довелося книгу переполовинити, бо і такої, що вийшла у 2009 році, наклад – 200 прим. Ця друга половина і стала «Обмітками-2», оскільки у 2008 році вже вийшли «Обмітки».*

ДОЛЯ В НАС, БРАТЕ...

Доля та, брате, –
Поле орати,
По Берестечку
Сіяти гречку,
Гостям заїжджим
Кланятись гречно...

Доля та, брате,
Пісню співати
Милу, вразливу
(Тим і щасливі).
Хоч є і в пісні
Заклики грізні...

Доля та, брате,
Вічно витати
Мрією, духом...
Та серед скрухи –
Зносити вгору
Дух непокори.

Доля хай, брате –
Поле орати,
Пісню співати,
В мріях витати...
Але у важну
Пильну годину –
Встати відважно
За Україну!

1991 р.

БІЛЯ ДЖЕРЕЛА

Після довгих доріг
(Після довгих, крутих і покручених),
ця дорога вела
В спеку виснаженого, перемученого
Край холодного яру, поблизу джерела.
Де стежину ожина з тих пір заплела,
Як ми вищепені, понаучувані
Подались в незнайомі світи на заручини...
Пуповина – стежина ота до села,
Що у спеку таку перемученого
Привела до спасенного джерела.

Мов святою водою уста окропив –
Дива не зустрічалось смачнішого
(Що вже не перепробував, не перепив),
Чув, як повнилась сила, мені як свіжішало.
Скільки ж літ слугувала із крапа вода
Переварювана та відстоювана...
Навіть, кажуть, як сунула краєм брунатна орда,
Була наша вода ця солодкою воїнам.

Я тепер кожен день з джерела цього п'ю,
Йду щоранку сюди, як молитися...
(По усіх лікуваннях, в життя на краю
Хворі просять щоб з нього напитися).
... І коли в буднепотопті не стачатиме сил,
Повертатися треба до живих, незамулених
Кришталевих джерел... Та й до отчих могил,
Де вкарбована пам'ять, де ще не забули нас.

НА МЕЖІ

Коли вже відходить родина –
той рід бунтівний,
що доріс до повстанців –
батьки із дядьками
і сестри, брати...

Лишається в спогадах тільки:
пісні, непокірні і вперті думки –
те зародження бунту,
з якого народжувались
козаки, гайдамаки, повстанці...

Лишаюсь лиш я нині свідком,
місточком від них,
від жертовного, мученицького їх життя
віджеврілого з ними...

А що ж залишається тут,
і зо мною у цьому строкатому світі,
з якого не раз таким холодом віє? –
Все без них, без тепла мені їхнього...
Знаю, що нічого ждати
від хворого світу,
якому, напевне, вже я більш потрібен
як лікар-порадник.

МУЧЕНИКАМ І ПРОТЕСТАНТАМ

Закатовані чи убиті,
В штольнях, згноєні в таборах,
На тюремних дворах зариті,
Перетерті жорстоко в прах...

Втоплі з баржами в Карських водах...
Не змиривсь хто і хто повстав –
Всі зйдуться в ім'я народу,
Хто йшов проти Антихриста.

Всі бо мученики за правду
Ще спочатку, ще на зорі
Тій кривавій – були ви праві,
Всіх земель, тих часів бунтарі.

Хрест важкий ви взяли на себе,
Вірні заповіді Христа,
Перед вами схиляє небо
Богородиця пресвята.

06.04.1990 р.

ЖОВТЕНЬ. РЯСНІЛА КАЛИНА...

*«В цьому році – сумні свята,
Коновальця кров пролята...»
Відгук-спів на відомий атентат*

Двері... Прокляті двері
Не відчинились Бандері,
Тінь, що метнулась на сходах
(Юдина винагорода!),
З краю, своя потороча
Цілила смертю в очі.
І розкотилися помідори
По коридорі...
І... покотилось луною
Згірколю чужиною,
Пляями в звори, долини,
У Львів, у Старий Угринів,
Рідною стороною
Прокотилось луною...
І до російських провінцій –
Вічних заслань українців...
В тихій молитві за сина
Никла велика родина.

Жовень... Рясніла калина.

Є ЩО ВНУКАМ ЗГАДАТИ...

*Польські вояки віддали своїх громадян
(українців) угорським карателям на
срату. Розстрілювали і самі.*

На Верецькому перевалі шугають вітри,
Завивають вітри на Верецькому перевалі,
Плачуть хмари і сонячної в Україні пори,
Досі там непримирені душі і гори скорботи, печалі.
На Верецькому перевалі ворожих сторін прапори
У примирені тихім сьогодні звисають...
Була вже Катинь –
Як кривава розплата. А далі –
У кривавому місиві Галичина і Волинь
Під подошвою ката...
І знову кривава розплата –
Вже повстанча Волинь і палаючі ночі...
Є що внукам згадати.

Відчужується світ. Все більш стає ворожим,
Як по степах лютішають вовки...
І хоч набудували храмів Божих –
Дні безпросвітні. Все – як прошаки.

І ці котеджі, вілли, іномарки –
Як виклик ненаситної злости,
Лиш заздрощі і політичні сварки –
Локомотив проклятої доби.

Коли запанували тільки гроші
Й душа девальвувалася тепер,
Вчорашній каже зек: «Життя хароше»,
Вже й в моді стрижка на його манер.

Не обмане – прожити вже не може,
Підробкою наповнює фужер...
Відчужується світ. Все більш стає ворожим:
То смертник, маніяк... то людожер.

ФОСФОРНИЙ ЦИКЛ

1

ЗНОВУ...

«Вибивайтесь з туману!»

І. Франко

Над Україною – фосфорний дим,
Сіє туманець над Україною.
Знов потяглися шлейфи біди
Над нововитвореними руїнами.

Мало нам радіаційної кари,
Наслано фосфорної ще хмари.

Дивиться з пагорбів через ліси
В небо почаївське Божа Матір:
Пронеси, Господи, віднеси,
Як і стріли тих бусурманів.

... Що не довітлумив голодомор,
Що недовикорінили із мовою –
Виросло, як в злотоверхий собор,
В гімн – над німою сльозою Дніпровою.

Та чужородні нові наймити
Знову фальшиво клянуться в служінні,
Свіжих нарили могил Україні,
Наче наливів землі, ці кроти.

*«Чорна хмара, біла хмара...»
З пісні*

Чорна хмара, жовта хмара –
Знову за гріхи людські покара.

Мов десниця знесена Господня,
Щоб глибини збурити народні.

Дивиться стривожена Європа:
Знову техногенна катастрофа.

Не орда Батиева, ні з Криму –
На живе паде біда незрима.

Не повніють ріки більше кров'ю –
По твоєму, націє, здоров'ю
Вже нові наносяться удари...
От і чорні хмари, жовті хмари.

3

Спека ця, як в Аравійській пустелі,
В тіні нестерпно і важко в постелі.

Небо ночами палає в зірницях.
Серце в тривозі, довго не спиться –

Вітру шаленство, грому удари,
Невідь що рине з навислої хмари,

Що пролилося землі на груди
Навіть в спасенних потоках остуди?

Так і приходить в стривожені строфи
Відгомін фосфорної катастрофи.

Липень 2007 р.

ВОЛИНЬ ПІВДЕННА

Волинь південна... При її дорозі
(Красою вкотре милуюсь не раз)
Стоять собори від князів Острозьких,
Білють, мріють, як писав Тарас.

На островах підводили із твані
В'язь кам'яних, що неприступні, стін.
Палає в сонці золото на банях –
Господній дух підніс їх знов з руїн.

Вивищують оці масивні стіни
І родовитий рід (яскравий цвіт)
Святим Письмом, узором цим камінним
З тих непростих, кривавих навіть літ.

Позад князів – старі майстри Волині:
Пресвітлий розум, міць тверда руки.
Нащадком їх духовної твердині
Я почуваюсь, тешучи рядки.

Ще поки людство не дивилося кінофільмів,
Бог йому дав геніальну підказку:
Найдивовижніші видива
(жахів, кохання, тривоги і захопленнь)
біло-чорні і кольорові,
А ще й незбагненно пророчі – Сни!

Силою заставляти любити...
Комусь – одружуватись не по любові.
Кажуть, 30 відсотків згоди,
а решта досягається вольовою принукою.
А потім?.. А потім звикається,
бо треба жити.
Доводиться і мені переконувати –
наче примушувати любити... мою Україну
І тим викликати до себе спротиви нелюбові.

Стугонить вітер у голих деревах
На хуторі темнім холодної ночі,
Коли зупинитися – страх тут бере вас,
Де й ми зупинилися неохоче.

ЧОРНОБИЛЬСЬКА ПЕРЕСТОРОГА

Мужніємо. І перед світом всім
Несем покуту, наче засторогу.
Шануймо землю в квітах, у росі
І станьмо в помислах усі, як перед Богом.

Час терпить ще. Спинімося, збагнім,
Хай протверезить і охолодїть Чорнобиль
Гарячі голови... На перешїн війни
Офіруєм свій біль в найвищїй пробї.

1986 р.

СПОГАД ПРО МУЖЧИН І ЖІНКУ

Як біла хустина, над житом хмарина
Майнула з-за пагорбу і розпливлася,
І радісна згадка сїянула в хвилину –
Із давніми спогадами переплелася.

Так мама малому колись показалась
Над пагорбом, над половіючим житом –
Вже встигла... Повстанцям вже переказала,
Що зранку облава село обложила.

Спливло, як хмаринка легка, що розтала,
А пам'ять раниму думки сколихнули,
І вколо роєм поставали повстанці,
Дивились-темніли холодні їх дула.

У ЗАКУТІ

Завіяне село – ні стежки, ні дороги,
Лиш де-не-де провалені сліди.
Забуте, кажуть, і людьми і Богом –
Ніхто й не поривається сюди.

Лиш кіньми хтось проборхався до стогу...
Жде річечка великої води,
Що стежечку затопить і дорогу,
Щоб знову не потрапити сюди...

Немов нема нічого тут святого,
Що кликало б назад вряди-годи.

Р. Кудлику

І написав я другові листа...
І лист, як я, також застряг в снігах.
Сільська ця простота – не висота,
Хоча мені ще чимось дорога.

Бо весь від цього кореня й землі,
До серця не беру анахронізм,
І навіть почуваюсь на крилі
(Хоч досі у бігах, не на коні).

Хай непрохідні і непробивні
Тут путівці й залежаться листи –
Живі тут сили пружать в глибині,
Здоров'я й духу додають мені,
Щоб досягати навіть висоти.

РІЗДВО

Стоять опушені дерева,
І навкруги – такі сніги!
І ця краса в полон бере вас...
Не ці два люті вороги –

Мороз і протяг: обпікають
Намерзлі вуха і лице,
Повіки важчають – злипають
Облиті гострим вітерцем.

Весь світ (той бруд весь) забілило,
Така пречиста білина!
Мов покривала опустила
З небес праніч ця різдвяна.

ШЕВЧЕНКО В ПОЧАЄВІ

Волинських замків мури і руїни –
Історія далека, та й близька:
Монгольських орд не витримали стіни,
Чи вищербила шабля козака.

Історія, як ці ліси – похмура,
Де загубивсь державний, княжий слід,
Чужі підзамча і щербаті мури,
І цей прибитий долею нарід...

Та височіє, сяє на Волині
Піднесений у небо диво-храм –
Краса велична Божої твердині,
Що неприступна воям і вітрам.

Що вистояла й розливає світло
На всі округи і на всі світи,
Свята земля, містечко це привітне,
Якому слави ще примножиш Ти.

І ця духовна зустріч незвичайна –
Мистецький витвір і живий митець:
Їх відблиском зорітиме Почаїв
До наших душ і до живих сердець.

ВЕЛИКО-ХАРИТОНІВСЬКИЙ ПРОВУЛОК
Колишня садиба Юсупових, де жили Пушкіни

З екскурсії

Такий, як Пушкін, кучерявий
Клен червоніє під вікном,
Немов живий нащадок слави
Над здаленим вже, як сном.

Хлопчина дивиться із вікон
На княжий терем у дворі
І зачарований навіки
Казковим світом в тій порі.

Прийдуть іще Руслан, Людмила,
Ще потечуть з вогню слова...
Та бралася уяви сила
І стрепенулись вперше крила
Не тут поетові, бува?

ПУШКІН І НАТАЛІ

За Союзу, який для мене звучав не інакше, як Росія, до російського поета Пушкіна відношення мое переважно було, як до придворного камерюнкера. Лермонтова, Тютчева, Єсеніна я мав за вірцевих поетів. Нині, коли для нас Росія стала однією з іноземних держав – і Пушкін, далекий, наближається до мене. Мені стає близькою драма, трагедія, про яку чисто по-людськи, в силу ревної вірнопідданості чи «квасного патріотизму» ніхто щиро не посмів сказати.

Що таке щоденний, аж надтоїдливий, рудий Пушкін (хай і поет!) для прекрасної Наталі «серед шумного бала»?.. Ідилічні поклонники поета хотіли б від неї подвигу, якого не можна вимагати від слабкої гарної жінки. А білявий красень Дантес ніякий не холоднокровний «убийця», а партнер, за настійливої вимоги Пушкіна, на рівних.

*«Запізнілий епіграф
до давнього вірша»
1991 р.*

Річка Чорна у білих снігах,
Між білявих російських беріз,
Шубульгить у тісних берегах
І в холодний ховається ліс.
В річку Чорну впадає ріка –
В ній струмує поетова кров,
І горить, як в червоних квітках,
Сніг, де рвучко надламано крок.
Витікає, втікає ріка,
Тихо сочиться в темні сніги.

Не здригнулась з пістолем рука,
До жіночої падка ноги.
Постріл неба кришталь не розніс,
Не пронизаний болем загал –
Кажуть: сам він на постріл наліз,
Ще відбувся один ритуал...
Тільки бідна сумна Наталі
Затискає, мов у кулачку,
В серці каяння й пізні жалі.
А поет вже поплив у вінку.

ЯСЕНИ... ЯВОРИ...

*«Надімною шумлять ваші крони»
З пісні*

Шумлять, шумлять високі ясени,
Могутні в стовбурах і кронами гіллясті.
Три, Україно, три твої сини –
Ткач з Білашем і Кондратюк... Хвилясті
Чуби їх парубочо молоді,
Серця і душі чистої любові,
Мелодії – що з ними молодій,
Купайся в дивній музиці і слові.
Як вихоплені іскри з-під кресал
Гнатюк підхопить в Білаша й Малишка,
І зацвітуть осінні небеса,
І спалахнуть в них явори Павличка,
Над повинню – нанесеним сміттям,
Що напливає в співах звідусюди,
У ясенах, у яворах життя
Підноситься і розриває груди.

ТРОГЛОДИТИ

Вийшли з печер, підземелля
(Торси масивні – горил),
Чорна за ними пустеля
Димом повита. Курить.

Вийшли, як із кайнозою
У ненаситний розгул,
Висипало, як ордою,
Товпище бевзів, хамул.

Грубо, без остороги
Топчуть усе на шляху,
Ждати рятунку... й від Бога
Марне в годину лиху.

В очі печальні жіночі
Погляд з підбрів'я тупий,
Чинить сваволя, що хоче,
Наче у краї – Батий...

Суне печерна команда,
Хилиться все, як трава.
Десь же то скінчаться мандри? –
Виросте ж сила жива?

Був обіцянками ситий
 (напиханий до нудоти),
Дурнений дивом заобрійним,
 як нерозумний дівтак.
І від роботи
 відбивані душі
 немов нагаєм неохоти,
Наче в тумані: шукають горілку
 чи мак.
Втягнутий в ту істеричну брехню,
 (історичну) вже я обіцяю
Дітям, онукам...
 Надією, «завтрам» дурю,
Тільки вже знаю:
 немає дороги до раю,
Я їм борги залишаю
 і пам'ять – криваву зорю.

1980 р.

Все колись попоною крилося червоною...
Не комфортно бути білою вороною,

Або навіть видатись можна грубо тесаним
Серед цих гладесенько, лизано причесаних.

Голомозі в моді вже, і низенько стрижені...
Як то буйним головам? – чутися приниженим?

Як то над колоною стрижено-підбірною
Вихритись чуприною долі непокірною?..

КАТАСТРОФА

На оббитому стовбурі –
кривавий букет із жоржин,
і гарячі гвоздики –
при дереві на тротуарі
(пам'ятаєте крісло Сахарова
у Верховном Совете?..)
Свіжо бризнуло в очі,
мов гарячою кров'ю –
на сірість асфальту, на сірість
довколишньої необов'язковості.
Пробудило і схвилювало
невмолимою справжністю,
невідворотністю,
смерті раптової потрясінням.
... Ось де, поете, секрети
і ключ до визнання справдешнього
(придешнього).

Так підчищає довкола мене
Родичів, друзів нещадна коса...
Де веселило нас літо зелене –
Осінь задуму вже колиса.

Що ж ти вишкірюєш зуби до мене?
Ями наставила темних орбіт...
Тихо горить нашорошеним кленом –
Гріє душа присмутнілий наш світ.

Ще поки живемо, ще не забуваємо
Бунтарського співу і духу батьків.
Було, ой було... А вже друзів ховаємо,
Ховаєм останніх, на жаль, козаків.
Що вмiли і чарку піднести й вродливицю
Так зацілувати, що дух відбере...
Але заповіти сяяли на лицях їх,
Яких ні печаль, навіть смерть не зітре.
Ховаємо друзів... Та ними полишене
Перейде синам і на внуків зійде.
І зрине мотив, ще сьогодні притишений,
Як дзвін великодний у світ загуде.

2003 р.

Стружене моє серце,
зранене стрес-літами,
В ритмі, в напрузі не вглянулось
як вони пролітали.
Стерзане моє серце
думами невситимими,
Що і вночі безсило
томишся мучений ними,
Наче то крила з пір'я
повиростають з подушки,
Що не дають заснути,
шугають, роз'ятрюють душу...
Тлумлене моє серце тим проклятуцим болем,
Що доконав Шевченка...
і діда – за рідне поле,
Стомлене воно в чварах,
наших словесних битвах...
Ліком цілющим – єдиним –
тільки тиха молитва.

БЕЗСМЕРТНИКИ

(Із Провід)

Для мене ще ці плити і хрести
Щось значать...

Багатьох бо знав живими –
Бабусь тих, дідусів...

А з ким рости,
Йти довелось стежками золотими –
Теж майже всі між свіжих стежечок,
Посипаних з горбів отих пісочком,
Ізвідкіля безсмертників пучок
Ніс не один... Хрести на їх горбочках.
Тому мені ці плити і хрести
Щось значать... Але й пам'яттю зігріті –
Відходять потемніти, зарости,
Печалі ще додати в цьому світі.

ОСІННІЙ РОЗДУМ

Комусь – багатолюдний корабель,
Комусь – дрімають яхти на воді...
Мені осіння райдужна пастель
Вабливіша за піски золоті.

Когось колише бархатний сезон
На хвилях теплих у чужім краю:
Питво, наїдки і солодкий сон,
Екзотика манлива... Як в раю.

А тут болото. В ці осінні дні
За безцінь скуплять сонячне зерно,
Де смерду недоступний навіть гній
(Як недосяжне золоте руно¹).

Такий вже український парадокс
На Богом подарованій землі.
Але одна із істин: що й Христос
Не в колісниці їхав – на ослі.

¹ *гі.но*

ТА ЕНЕРГЕТИЧНА ПРОБЛЕМА

Щось в природі зламалось: чи вісь планетарна,
чи коло,

По якому кружляє одвіку земля,
Сподівання, надії скував неблаганністю холод
І чекати розради, підмоги якоїсь нівідкіля.

Цілий місяць без впину із півночі вітер
з морозом,
Наче лезами, гостро пронизує видублий світ...
Видно сили немає у Півдня збурунити грози
І громами дихнути на цей наповзаючий лід.

І на спаді зими, коли паливо тане – не крига,
Як терпіння і сили в душі не стає,
Розморозяться труби і клята система застигне,
І нагальної ради для всіх міжрайфонд не дає.

Мерзнуть люди в субтропіках, пагони гинуть зелені,
Люто дихає Арктика – обшир експансії зріс.
Тут без воєн і бомб є згоряти в якій проблемі –
Жде тепла звірина і земля, і ріка, і нахмурений
ліс.

1982 р.

*Пра-пра-празелене свято тисячу років
вибухає крізь християнську Трійцю
(три дні).*

У зелені тонем. Зелені тунелі
дороги... Зелені свята,
Що тисячоліття вже полонені,
Як Русь-Україна свята.

У морі зеленому втоплені села,
В зелених вінках хутори,
А ще ж лепехою пахучою стелять
І ставлять маїв прапори.

Ця буйність безмежна, це буйство зелене
По вінця зеленим шумить.
У соках солодких берізок і кленів
Свята зелен-вічність струмить.

1986 р.

Вбивали Ісуса Христа...
А вбивали за що?
За кражу?
За кров?
За розбій? –
на хресті катували?..
Вбивали Ісуса Христа
за любов,
За щирю любов до людей
убивали!
Добром Він хотів оповити
забръохані душі, дивак,
І тим захистити від зла,
що навкруг панувало.
Та в нього одна тільки зброя –
натхненні слова,
В Його ворогів:
і суди, і катівні,
і підлі, отруйні жала.
Йому не простили ідеї –
про рівність в житті,
Бажання Його
захистити уярмлені душі.
Розп'ятий пророк і філософ
конав на хресті,
«Спаситель» – сміялися осторонь
праведні туші.

1980 р.

З ДАВНЬОЇ РОЗПОВІДІ

«Ні кроку назад!» –
 йде по спині морозом наказ.
Окопом, немов обручем,
 міцно стискуємо оборону,
Потилицями відчуваємо:
 десь там позаду у нас
Страхують надійність німі кулеметні
 заслони.
Сипучі сніги...
 Потемнілий останній рубіж.
Стояти на смерть:
 смерть попереду нас і позаду
(Листа нашкреби, помолися, як можеш – поїж)
Та в наступ (де є хоч надія)...
 У відступі – куля за зраду.
«Ні кроку назад!» –
 відчуваєш на шкірі мурах –
Межи чорними вирвами втримуємо оборону,
І щоби не підвів, не погнав тебе
 розпач і страх –
Таку ось «надійність»
 страхують страшні батальйони.

1986 р.

ПРО КОРИННЯ ЄДНОСТІ

«У дні Шевченківського свята на Луганщині я був керівником групи письменників у Біловодському районі, що межує з Росією і де на посадах вищих керівників району були росіяни».

стор. 126 із книги «На хвилі, на часі»

На Луганщині, в Біловодську
З росіянами я розмовляв,
На початку (немов з наводки –
їм здалося) словами стріляв:

Що з повстанських обох родин я,
Що дружина родилась в тюрмі...
В просвітянську ту літгодину –
Їм вчувалось – мій голос гримів.

«Але – мовив – люблю я Росію,
Ту Росію, що любить нас,
Хто слова наші в душі сіє,
Кому в серце світить Тарас».

Пригадався конструктор Антонов,
Про Амосова розповів,
Як Некрасов правду солону
Про війну привідкрити зумів.

І за день ми немов поріднилились,
І для них вже я був «пан Степан»...
А дивлюсь тепер на прогнилих
Політбевзів, що зрили лан.

І роздерли нас, порізнили,
Нанесли шматуючих ран...
Аби стало поетам сили
Той вивітрувати дурман.

ВРАЖЕННЯ ВІД КАРТИН ПРИРОДИ. І НЕ ТІЛЬКИ...

Слава хлопцях з Арізони,
Що не вибили бізонів –
Зберегли до цього часу...
Слава хлопцям із Канзасу! –
За світлини в пору гону,
Як змагаються бізони,
Коли б'ються за бізонку...
Незмиренні сили зову.
Невмолимий зов Природи,
Щоб утримати міць роду,
... Бій, немов за королеву,
В пік оленячого реву...
... Світ пішов від них далеко.
І в змаганні інтелекту
Інші в нас бої – за владу,
За кермо, чи за посаду,
Всі зневажили закони
(Навіть Божі!), тьюлькогони.
(Колись билися за волю,
Вибороти славу й долю,
Кращі гинули, найдужчі.
Як ховались кволі душі).
Всі зневажили закони
(Навіть Божі), тьюлькогони.
І на хворім дереві роду –
Плід нещасного народу.

Неправда, підмальована, як жінка,
Погулювала у саду мистецтва,
Ходила залами історії в музеях,
Сміялася святково із колон,
В привабних позах з кожної сторінки
Дивилася... І все довкола неї
Догідливо крутилися бездари.
Це ще тривало б...

Та перука впала,
І непривабна, м'ята, постаріла,
Без бутафорного начиння, без прикрас
Облудну суть свою явила хвойда.
Ховала фарба давні плями крові...

Тут всі й прокинулись, нажахані відкритим.

1982 р.

З КРИКУ ДУШІ, ІЗ ПОБОЖНОГО КРОКУ...

Є країна така – Українська поезія,
Куди пішки ходив ще Григорій Сковорода,
Де майстри владарюють...

Паломні процесії
обступають джерела святі –
в них клекоче безсмертна вода.

Хто нап'ється її, хто в ній очі незрячі
омие –

Зцілить душу і зрячим від того стає,
І хто серцю своєму оті небосхили відкриє,
Назавжди в нім любов, наче ластівка,
щастя зів'є.

Тут пісенна глибінь і Шевченкове слово
високе,

Наче вічний вогонь, що все нище, дрібне
попелить.

Світ цей з крику душі зачинався,
з побожного кроку,

Із тієї сльози, яку в слово вдалось перелить.

1978 р.

Вдвох з голубом сусіди по балконах
Виглядуємо разом в божий світ,
На мене оком позира червоним –
Чи не задумує чогось, бува, сусід.

Лякався спершу, спурхував од мене,
Але вживались, птах потроху звик,
На шумовиння дивимось зелене
Із височіні – голуб й чоловік.

Як в помислах одних – бажаннях злету –
Лише прийде ота небесна мить:
Слова навіть шелест крил поету
І голуб мій у вись залопотить.

1989 р.

Як птах, що опізнився на нічліг,
І поспішаю я у сутінки рожеві,
Щоби востаннє поклонитись дневі,
З-під тягара його звільнитись, що наліг.

І тихо помолитись на зорю,
Що в повечір'ї навстріч серцю лине,
І пережити трепетні хвилини
(Я ту зорю між всіх боготворю).

І свіжістю вечірньою щоб зміг
Посолодити ніч (зрідні гіркому дневі),
І поспішаю в сутінки рожеві,
Як птах, що опізнився на нічліг.

Гарні овочі ви, помідори,
Та доводите геть до замори.

Помідори налиті, червоні,
Держите ви кохану в полоні.

На балконах, у відрах, у мисці...
Пролітають же дні золотисті.

Де меди бджоли п'ють з конюшини,
Де доспіли солодкі ожини,

Де купається сонце на листі...
Пролітають ці дні золотисті.

І грона виноградові, і кетяги калини...
Я серцем вже до осені прилинув,
Так знов, як в ті хвилюючі хвилини –
Між гронами коханої і персами дружини.
Не інтернетні і не віртуальні,
А сонячно налиті, натуральні,
Солодкий хміль, піднесення пружинить...
І грона виноградові, і кетяги калини.

Сьогодні природу морозило з ночі
(Впав засвіт, побив несподівано цвіт).
А вранці – роса проливна, ніби піт,
І неба глибокі задумані очі.

Збагнеш весь трагізм, безконечності мук? –
Оці на очах помираючі зела...
Мереживо виплів прозоре павук –
Як в оберті ледве вловимий пропелер.

... Сьогодні природу морозило з ночі,
І вранці – роса проливна, ніби піт.

1974 р.

ПОРА

Поміж кленів, беріз
Надивляюсь до сліз:
Нині гай, наче храм у палітрах,
Увесь – спалах краси
Від цих кленів, осик,
Полум'я попідносив на вітрі.

Поміж кленів, беріз...
А душа, як від сліз,
Від задуми і смутку пригрікла,
Бо ось-ось перевіз:
Харон весла приніс,
Вже чекає пори на пригірку.

*«... Ти ж стоїш, діброво,
Все така ж зелена».*

Нар. пісня

Діброво, діброво,
Вже ти не зелена,
Загорілись щоки,
Вицвіли рамена
І наоблігало листя у пелени.
І стоїш і плачеш,
Бо ніхто не баче
Золотої вроди і краси.
Так, як і людині гарній
в самотині
Голосу нікому донести.

Берізки тендітні, як феї
У золототканнім вбрані,
Соромляться вроди своєї,
Що сяє крізь листя мені
(У напівнагій білизні).

То вітер пошарпав наряди –
Як в льолях прозорих тремтять
Тоненькі. Білесенький ряд їх –
Немов пожалітись стоять
Осінньому в осінь мені.

Після довгих дощів
Знов цвітуть спориші –
Зацвіли вересневі, ворсисти.
Спориші, спориші,
Як бальзам для душі,
Коли світ погасає барвистий.

Там, де збита земля,
І на в'їжджений шлях
Молоді спориші наповзають,
І стежки покрива
Ця трава-мурава,
Йдеш по ній – мов на килим ступаєш.

*«Завези мене додому» – не один чув мотив
натомленої матеріної душі...»*

Заплелась ожинами стежка біля хати,
Здичавили мальви, не цвітуть блавати...

Сиротою стала потемніла хата –
Стільки не ступала вже до неї мати.

Крізь вікно на світ цей дивиться у місті,
Все чекає з дому запізнілі вісті.

Коли б мала крила, в мить би полетіла:
Приросла душею, серцем прикипіла.

ДО ЦИКЛУ «СТАРІСТЬ – НЕ РАДІСТЬ»

НА МЕЖІ

Краще ходити у парк, ніж збиратись на цвинтар.
Й сиві, як сови, бабусі, зрідка де – білі, як луні, – діди,
Мов перев'ялі, відцвілі давно гіацинти
Схилені – серед розквітлих, зелених і молодих.

Ходять поволі доріжками в парку старому
Поодинокі ровесники репанокорих дерев,
І повертаються стомлені з вірою тихо додому,
Що ця оаза верхів'ями небо їм ще підіпре.

Диво: бабі час вмирати –
Захотіла в Емірати...
В Емірати – засмагати?
В океані майтки прати?..
– Пусти, діду в Емірати...
– Малярія там, пірати...
Та на те немає ради –
Полетіла в Емірати.

ЗАЛИШАЄМОСЬ ЖИТИ...

*Пам'яті актора Леоніда Бикова
та інших творців, що відійшли.
(Після перегляду фільму)*

Залишаємось жити
У піснях, тінями на екранах, у книгах,
У камінні, у бронзі, дереворитах...
Залишаються тіні, залишаються жити,
Хоч по той бік – над всім –
наповзаюча, нависаюча крига.

Розділ 3

Збиті на злеті

(Твори 60-х років)

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Все почалося із пошуку папки. Всі ті, що зверху, на очах – потерті, пошарпані часом і не в одному видавництві... А новий рукопис забажалося покласти у щось пристойніше.

І ось десь на самому дні під п'ятдесятилітніми нашаруваннями паперового мотлоху, який склали газети, вирізки з них, залишки рукописів від виданих книжок (а їх 28!) впала в очі не потерта папка і чимось наповнена. Глянув – мати Божа! Недруковані вірші 60-х років, які мали би увійти до мого «Журавлиного неводу» (1972 р.), бо написані задовго до цієї першої збірки, але биті, критиковані у видавництвах. До «Журавлиного неводу» були відібрані теплі, пейзажні речі (через те знавці відносили до тихої поезії), хоча не в одному із тих творів були закладені міни, замаскований протест. А ці пожовклі листки так залягли, що про них і забулося, бо чимало творів того періоду таки вдавалося видрукувати у наступних книжках, особливо у книжці «Із вирію літ» (1992 р.).

Боже мій! Якими спогадами війнули ці вірші. Тернопіль, медінститут, літературна студія... Керівником її був філософ-викладач Василь Лісовий. Він привозив із Києва цікаві матеріали: «Земне тяжіння», щоденники Василя Симоненка, «Приєднання чи возз'єднання» Брайчевського, «Інтернаціоналізм чи русифікація» Івана Дзюби... А мене викликають на кафедру марксизму-ленінізму за вірш «Спалах» про загибель космонавта Комарова і вдруге – за «Білили мати...» (вони були у стінній газеті інститутської літстудії). А втретє, вчетверте... і, мабуть, вдесяте – у тісну комірку тієї ж кафедри

на зустрічі з кагебістами, які хотіли зламати вихідця із репресованої, нищеної родини. Не вдалося (про це я написав у повісті «Плата за любов»). Наша 14 група була особлива: той викладач, що починав розмовляти російською, вимушений був переходити на українську мову. Був такий вислів: «Бабій повів групу націоналістів...»

А може це копії одного із трьох зниклих у видавництвах рукописів?.. Звідкіля ж було знати тернопільському кагебістові Лещенку те, про що він висловився під час створення Спілки у Тернополі, куди мене хотіли запросити: «Завалив крамолою всі видавництва».

Ти у мені, і я живу тобою,
Я – форма, вияв... Ти ж – одвічний зміст,
Я народився з твого неспокою,
Як з ранніх весен грому благовіст.

Слова – по серцю, наче степом – орди,
Пройшли на приступ неподатних стін,
Нехай позаду – насміх і погорда,
І намірам напророкують скін.

Хай падають без слави тихі вірші,
Як безіменні чесні вояки, -
По їх слідах йдуть побратими вірні
З перстом твоєї віщої руки.

Моя колиско, матінко моя,
Моя ти земле сонячно-вербова,
Твоя розлога мова, як діброва
Зі світанковим дивом солов'я.

Любове тиха, гордосте лунка,
Крута, висока доле калинова,
Життя моє подібне до струмка,
Як з джерела, з твого почате слова.

Твоїм вогнем у праці обпалюсь,
Тобою серце жить не перестане:
Від тебе весь – у тебе переллюсь,
В твоїм безсмерті солодко розтану.

ВІДЛУННЯ

Горять криваві письмена,
Жорстоко писані віками,
І слава котиться синам
До ніг колючими зірками.

Не обминуть, не обійти –
До болю обпікати подошви
І наражатись на світи –
Що з давнини –
як цвяхи з дошки.

Світи – священні імена,
Врубались шаблями у вічність...
Печальна зірка Богуна
І Гонти мовчазна трагічність...

Світи борців, проводирів
Крізь дику ніч, крізь лави панства.
Світи падлюк і крамарів
В кирях пишного гетьманства.

Вони в реєстрі всі стоять –
Їх не відкинеш, на закреслиш –
І ті, що просяться з розп'ять
І що в серцях – живі, воскреслі.

Мов меду й згірколого вина
Душа торкнеться (як не камінь).
... Горять криваві письмена,
Жорстоко писані віками.

1966 р.

Останні зблиски ходять по вікні,
Лягає світ за ним патлатим звіром,
Як вірний пес, щоб стерегти мені
Тривожний сон і в наше завтра віру.
Зацькований і вимучений днем,
Він тихо опускається на чати
В густу імлу, нелякану вогнем,
Біля держав, біля моєї хати.
Немов лягає захистить од бід
Могутніми широкими плечима.
Цей незбагнений світ, старезний дід,
Що блима з ночі зорями-очима.

1968 р.

Переклик епох... Є їх славний переклик –
Перегук у камені, в музиці й слові...
У різних епохах зринає подібне,
Міняється все, але й щось зостається,
Під сонцем, що сходить, як в Гонти епоху
(З епохи в епоху все молимося Богу...)
І лист опада, як в епоху Тараса,
І вірш його й нині в серцях – резонансом.
Ті ж дощ на воді вицятковує кола,
І в серце чиєсь біль такий же заколе...
Переклик епох... Достобіса переклик –
З тим гиканням ситим у позіхах млявих
І в намірах кволих у душах дуплявих.
А то на дорозі підводяться нашій
Неначе з-під пороху літ персонажі...
І штрикає думка, мов глодом колючим:
Подібність в епохах з подібності в людях.

Я польську чув мову
на розі двох вулиць Тернополя,
і зрадив тоді мові,
що вільно текла, наче дзенькала срібно.
Не знаю чому, а мене зворушила
мова чужа на розі двох вулиць...
І я порадив
срібному вільному дзеньку
струмочка сусідньої мови
серед широкого русла
могутнього нашого плину.
Бо такі були скептики
і вважали загином безвихідь,
проклинаючи тихо чужі посягання.
Я ж нині радію,
неначе тій знахідці рідкісній,
мові, якою прагнули
рід хлопський залити, заповонити.
Я нині радію –
бо це вже історія, що повчає:
те, що було до нас несене
з примхою зверхності,
нині – лиш відголос в голосі
мого народу,
тільки окремі слова,
наче блискітки срібні,
в дужій стрімкій течії
української мови.

1968 р.

МАТЕРИНЕ ВІНО

Колись, бувало, дома щозими
Посеред хати ставили верстата
І наша ненька починала ткати –
Переливати душу в килими.

Носився прудко човник по нитках,
Немов по струнах – у напрузі грали,
На диво вправна мамина рука
За човником вертким ледь поспівала.

А в'яже нитку – пісню заведе
Про чайку, про порубану калину,
І голос лебедів з її грудей,
Чаруючи заслухану родину.

Сиділа чіпко за верстатом тим –
Як музику для нас творила мама –
Текла, текла з-під рук її простих
Мелодія барвиста килимами.

І хата вся у килимах цвіла,
Веселками горіли наші стіни...
Чи мати не тоді передала
Все те багатство синові у віно?

Де автомати, глухо кулемет
Колись травневі ночі розсікали,
Тут соловей у шелесті трепет,
Священодіє, схований гілками.

З гущавини грабини і ліщин
Тнуть ніч безкраю черги солов'їні,
Натхненні, не порівняні ні з чим,
Як вишивають пісню Україні.

1970 р.

Жарять в ярах шипшинові багаття –
То вітер їх роздмухує крилом,
Посеред осені на золотому святі
Звиса важке з коралями стебло.

А рух необережний – вколе, вжалить –
Як тягнеш руку до рясних бусин.
Шипшина, наче дівчина в коралях
Ще дикої, колючої краси.

ПРОХОЛОДНИЙ ВЕЛИКДЕНЬ. ПАСТІВНИК. I – ЦЯ ЗУСТРІЧ...

*Цей пастівник – ліщини темні хащі,
Від пралісу – барвистий самосів,
Тут наші дні і вечори найкращі –
Той від очей прикритий цвіт в росі.*

*Що солодить, зволожує, не студить
Нам спрагу... Де кайдання одежин...
І звільнення од пут... І дихаючі груди
Бутонами напружених жоржин.*

*Дим п'янощів і гостро пахне зілля –
Дух пралісовий в пастівні осів,
Де молода любов і золоте весілля
З пракореня, як чистий цвіт в росі.*

1967 р.

Все тут налито красою,
А насправді – любов'ю.
Чиєю? – Господньою.
Ніби й просвітленням нашої,
що пробудили бентежною згадкою
тут ми удвох
між зеленого свіжого проросту.
Як же нам добре
у цім прохолоднім повітрі,
що пахне набубнявілим гіллям.
І цю прохолодь пити –
пити солодощі раннього квітування,
І в цій прохолоді дотикатися,
наче до похолоднілих від свіжості рук,
до тих спогадів – до усього,
що нам дарувалося тут –
до тих спогадів, що вже давно охолонули.

24.03.2009 р.

ПІСЕННЕ

Це так давно, це так було давно,
Як відсурмили збуджені олені –
І відшуміло молоде вино,
І річка в береги ввійшла зелені...

«Час рікою пливе... Як зустрів я тебе»,
Все відбулося як в цій гарній пісні,
Відголубіло небо голубе,
Лягли дороги вже далеко-різні.

Женивсь той хлопчик... В неї теж сім'я,
І пострічались над перезабутим:
«І ти був мій... і я була твоя...»
«Та річку ту назад не повернути».

МІСЯЧНА ЗЛИВА

Тінь в шелюги припада полохливо –
Ллється, сміється місячна злива.

Синім топазом, дзвінким аметистом
Кришиться в трави перлистим намистом.

Срібно ридає, бурштинить по вікнах,
Бризка деревам по листі, по вітах.

Наче холодна місячна злива,
Грає – не гріє серце зрадливе.

Сяйвом леліток – в тернових зіницях,
Щирим вогнем – чи несправжнім іскриться?

Ту мерехку фосфоричність зрадливу
Хто розпізнає у місячну зливу?

60-ти

З РІДНОГО

Там, де вітер верхів'я у небі пере,
Яблуневу збиваючи піну,
Де під сволоком чистим обмитих дерев
Сад квітасту прослав скатертину,
Де прогнула веселка барвисте крило,
Де, мов ртутні, з трав скапують роси –
Моя радість і досі бринить за селом
На густих, на дорідних покосах.

1962 р.

ПРИТЧА ПРО ПЕРЕЦЬ НА ВІКНІ

... Коли осінні потяглись дощі,
На затверділім, на цупкім стебельці,
В густому свіжолистому кущі
Зачервонило полум'яне серце.

А доглядало за кущем дівча –
Викохувало і красу плекало.
Та хтось прийшов – заміривсь на перча,
І хоч дівча молило та благало,

Тяжка рука здушила – на очах,
Як вогник свічки, – і краси не стало.
В дівочім серці перець загірчив.
... А хтось його в горілці намочив.

З АВТОВОКЗАЛЬНОГО

Я не можу поїхати в мрію –
Продали на всі рейси квитки,
А без мрії душі не нагріють
Ні вино, ні веселі жінки.

Я не можу поїхати в мрію,
Кажуть, рейсу такого нема.
Чи вже, може, до біса старію,
Повіває на серце зима? –

Що не можу поїхати в мрію...
Кажуть, з транспортом щось негаразд.
Я ту мрію в душі перемрію,
Мов зміню авто на гараж.

ЛЕЙТЕНАНТИ

Молоді безвусі лейтенанти,
Симпатичний золотий народе,
Тонкою поставою і кантом
Різьбишся на тлі зеленим роти.

А коли у грізнім сірім небі
Слід ракети завогніє кантом,
Підведуться і впадуть за тебе
Першими, Вітчизно, лейтенанти.

ЗАДИВЛЕНІ

Сидить лаборант.
Він задивлений в дивні світи,
Живий мікрокосмос
Пливе у його окулярі,
І вихопив з мороку,
Стільки нараз освітив
Німих таємниць,
що в краплині –
мов крапель у хмарі.
Сидить заворожений всесвітом
астроном,
втягають в безодню
могутні його об'єктиви...
Задивлений кожен
своє, заповітне вікно.
І дивиться тільки художник
у світ цей –
крізь серце щасливе.

АСФАЛЬТОВА ДОРОГА

Через сільські осінні болота,
Поміж плоти заляпані, дворища –
За овиди стрілою виліта,
Звивається, вилискує і свище.

Співа мотор і тільки шелест шин,
Неначе гімн асфальтовій дорозі.
Гуде в серцебитті автомашин
Шалений ритм, нечуваний ще досі...

І наче давній пращур до ріки,
Ми тулимося до асфальту нині,
Мов чуєм твердість дужої руки,
Що місто подає нам в далечіні.

1970 р.

Людська фантазія багата
І дивиться народ глибоко.
Хтось вперше постеріг високо –
Як брат підняв на вила брата.

Сумнівна місячна чеканка...
Та темна хвиля братовбивства
Повзла по цій землі віками,
Як тінь по місяцю сріблестім.

Засвідчиш, земле українська,
Як йшли сини з ворожих станів:
Російська армія – австрійська,
А кров одна на вбивчій сталі.

Освітлена ота вже доля...
А тінь та поповзла землею
Через В'єтнами і Кореї,
Братерську кров спивать поволі...

Людська фантазія багата
І дивиться народ глибоко,
Хтось вперше постеріг високо –
Як брат підняв на вила брата.

У СВІТІ ЦІМ...

У цьому світі, де від сонця зелено,
Де біло не від снігу – від беріз,
Де не звеселено – перенаселено,
В житті – все ж більше усмішок, ніж сліз.

У цьому світі, людно-многоликім,
Все ж більше від прокльонів є пісень,
І жінка гордо свій живіт великий,
Вся осіянна радістю, несе.

В цім світі наїжаченім ракетами
(Теж зло й добро в однаких носіях),
У цьому світі лікарям, поетам
Роботи ще, як птаству у гаях.

В такому світі визоривсь я, вижив –
Частинка всесвіту, щасливий мікрокосм –
І сяйво зір привабливе і хиже
На мене віщим полиском злилось.

І як словам стає у серці тісно –
Так тісно серцю в грудях од тривоги,
Коли творю своє життя і пісню,
Як мого предка первомайстер-Бог.

1968 р.

КОСМІЧНИЙ ДИПТИХ

1

З усього сонячного сімейства –
найдивніша планета Земля.
Реактор атомний сонця
підпорядкувала собі,
захистившись прозорим щитом атмосфери,
в барви життя перетворює
небезпечно смертельну енергію,
що її вивергають бездонні котли...
Та людині мало тепла,
мало світла –
енергії ядерної ще треба...
Тож у запалі творчості,
чуєш, людино!
не замахнися на те диво, що до
тебе ще створене
десь на перехрестях всесвіту.

2

Ми землею своєю
з її громовицями,
що перенасичені дужими струмами,
з її клетотом океанно-пекельним,
з її спрагою спалених Сахар,
з її кров'ю і болем
що викидають вулкани
людського розпачу,

з її стужею заполярною,
з її вічними горе-циклонами,
наче лезами, –
над розкритими пелюстками...
Ми землею своєю
з її многородною щедрістю,
з її теплими золотими боками,
з її шелестом колосковим,
ми землею своєю
з її живиносною вільгістю,
з її чистими синіми диво-джерелами
під могутнім правічним корінням,
ми землею своєю
ощасливлені,
що п'ємо із цих повних, солодких
безсмертних грудей
ненаситно життя.

Хай навіть не було б величного Христа,
Його б собі створив народний геній...
О, мудросте біблійського поета! –
Поборник честі, правди і добра
Йде на Голгофу в мужньому спокої,
Йде одержимий ідеалом в серці...
І скільки ще зведеться тих голгоф,
І скільки ще світити ідеалів
Крізь ночі буде душам неспокійним.
Як буде ще палати щирий Гус
Над скопом крамарів і боголюбців
І побреде нахмурений Тарас
На хрест, на муки повз спіснілі лиця...
Та без вини ще не один пророк
Вогнем напише золоті слова,
Що їх обернуть спритно в панацею,
Ну а самого в ідоли зведуть
Жорстокі і підступні фарисеї...
І скільки буде ще нових голгоф,
Й підуть в легенду люди, де Ісус
Не заяложений черничими руками,
Святий і чистий...

1969 р.

Збентежений стаю – що я, людина?..
Чи силует на жовтому вікні,
Чи гордий профіль на космічній тлі,
Чи добрий спомин, як легенька тінь,
З теплом приємним, що нагріло лавку?
Чи я – в байдужій колотнечі днів
З похитливістю, що липка до сну,
До їжі, до лінивства, до вина
І з прагненням – од підлостей дрібних
Уникнути і від мізерних болей?..
Та все це лиш доповнення – од плоті,
А суть моя десь там, по інший бік,
Де думка, дух, немов троянди плоті...
І я – жива частинка хвилювання
В тілах, у крові, у напрузі мозку
Моїх наступників – у кому відгукнусь
І ворухнусь в розбудженому серці,
І буду торгати запитамі враз
Єство їх (то ж у них я жити буду!)
І дух мій, біоструми, почуття
В них запульсують, збудять і покличуть...
І чисті зерна проростуть із них
Моїм добром, любов'ю чи прокляттям.

1967 р.

У неповторності людській – це диво! – світ,
Наповнений своїм довічним сонцем,
Немов галактика... Життя по горизонти
струмує в серце, у розкриті очі
до трепету гарячого, до втоми.
В нім все – і дух клейкої тополіни,
Вода кринична з місяцем насподі,
Немов з кружальцем жовтої цитрини,
Блаватні ночі, здобрені устами,
Вужі зелені довгих ешелонів
крізь крик прощань на інеї перонів...
І жовте листя, як пахучий віск,
І небо, як сльоза за журавлями,
І зір колючих сріблені каштани –
Таїнне і незбагнено своє
Все в цьому світі – невігойним дивом.
І раптом гасне він посеред дня,
Як тиха свічка – в мерехтінні жовтім
Між посестер згасає непомітно...
Так непомітно гасне цілий світ!
(Усе тече до заповітних цілей
У тому ж ритмі, визначенім здавна).
Мов на землі не трапилось нічого,
А просто стало більше на одно
ще місце смутку... Чи то пак, задуми...
... Який холодний та безжальний космос
І тепла рідна грудочка землі,
Яку понижуть болем наскрізь втрати.

1967 р.

Здивовано часто дивлюсь на пенсіонерів,
Коли вони йдуть: хто – до лікаря,

хто – в природу,

хто – в плітки,

З турботою про здовження свого віку.

А що вони скажуть бабці,
старенькій згорбленій Гапці,
що руки тишить землю
аж поки ввійде у неї?..

А що вони скажуть творцеві,
облитому сивиною,
у кого тільки зі смертю
вивалюється перо з рук?..

1967 р.

Людино, з твоїх шорсткуватих долонь
Встає водночас перед враженим мною
І колос шорсткий і пекельний вогонь,
Глибини клітини і чумна озброя.

А нам би з тобою земного добра,
Щоб грози і вітер, і сонце високе
Вливались в здоров'я, як в русло Дніпра
Вливаються тихі притоки.

Людино, ще б віри у завтрашній день,
В щасливий прихід на цю землю дитини,
Щоб їй колискових й весільних пісень –
Наспівано мовою Батьківщини.

1966 р.

Одне село – чистенькі хати,
Як оболонки голубі,
Де можна дбати, можна мати
Сімейне щастя голубів.
В них білі стіни, вікна сині
(Чи білий сад... Чи чорний сад...)
Пливуть, як табуни гусині
Крізь заметіль і листопад,
Куди пливуть? Не всяк і знає,
Хоч прибіднятися, дарма! –
Бо друге є село, чекає,
(хоч дум допоки не займа).
Але воно, як тінь, все поряд
Хмурне, низеньке (земляне)
І лиш на мить в останню пору
Його чиясь душа збагне.
І як віч-на-віч перед Богом
Здригнеться, раптом, перед ним...
Тут зупинилися дороги
На перехресті мовчазнім.
Але село, – де біль і втіха,
Де люди й спогади живуть, –
Любов тут живить споконвіку
І пам'ять вдячну і живу.

1967 р.

На звички стачає звичаю.
Хтось падкий до кави, на мак...
А я повоєнного чаю
І нині нап'юся усмак:

З вишневих, малинових гілок
Запарений густо напій.
Нам душі дитячі зігріли
Навари вершків з-під завій.

Всього, слава Богу, вже маю:
І чай, і до кави – коньяк...
Прошу ж, як приїду до мами,
Настою терпкого з гілляк.

Загуслий той сік, що в корі є,
Смородини, вишень бруньки
Запахнуть мені і зігріють,
Як в ті незабутні роки.

ШЕВЧЕНКОВА ВЕРБА

В пісках Шевченкова верба
(А як то наливались брості!)
На дюнах, на сипких горбах
Сягла самотня високості.

Не обкарнав, не обпалив
Її, живу, пекучий вітер...
І не обтяв фельтфебель злий
Поезії вербові віти.

Попід землею, як бурі,
Під кріпостями... Крізь окови
тяглися корені вербові,
П'ючи в глибокому Дніпрі.

1966 р.

ЗЕЛЕНА МОВА

Гомоніли квіти за вікном
Мовами барвистими строкато,
Шамотіла стріха чорним сном
Архаїчно до старої хати,
І дзвеніло небо, як струна,
Під крилом осонценого МІГа –
Заливала висвистом луна
Трухлу пельку згорбленої стріхи.
Та співали квіти за вікном! –
Мовою пахучою від сонця,
Десь бринів своєю джмелик-гном,
Сад по-своєму щось шелестів зпросоння,
Світ повнів од кольорів, їх мов,
Поки стріха мовкла і чамріла...
Та за садом жито половіло
І текла зелена зернам кров!*

1964 р.

** цей рядок потім побачив у мого редактора*

ЧЕКАННЯ...

З усіх найтривожніша птиця,
З усіх найчутливіша мука,
З усіх найсвятковіша радість,
Чекання.

Непевним як очікуєш кохану,
А втомлена жона рибалку з шторму
І вироку закритий одиночник,
І під вінець обранця наречена,
І мати молода дитя із лона...

Чекання, врешті, різне, наче совість.
... Хто зна чекати ночі, наче сови,
Хто вмів чекати ніч полярну сонця,
Хто жде пробудження, як деревина соку,
А хто чекає, як прекрасна Сольвейг...

Чекання, мов обряд краси особи.

1968 р.

БАЛАДА ПРО РЕВОЛЮЦІЙНІСТЬ

Вітер сміявся, реготав над сонцем –
«Все, що по краплі збирало, складало,
лішило –

Я поскидаю вмить, вщент рознесу,
Крім краси творіння, я розумію іншу красу!»
Він був майже революційний,
палкий у поривах вітер,
Він щось мав ще від свого
прадавнього родича – антипода бога...
І зривав, і зривав з віт суху позолоту,

А сонце дивилось на ту роботу
І відходило далі і далі,
Схиляючись аж до синьої лінії виднокраю.
І падала чорна ніч, впивались морози в землю,
І вив зголоднілий вітер по мертвих німих
верхів'ях...

Та в пісні його зловісній
вчувалась важка самотність,
І згодом – зневіра старча...
А сонце пливло по хмарах, немов од землі Ясона
вертало на білих крилах руно золоте на землю,
В яри осідала крига, чорніли сніги поволі,
Там гинув холодний вітер
Під радісні воскресіння...

1964 р.

НА ЕФІРНІМ БАЗАРІ

Включаю приймач –
на великий виходжу базар,
де так велелюдно і гамірно, де вибирай –
он там фанатично вигукує явний шахрай,
а той покладає на віру сумнівний товар.
Виводить співачка, якої не слуха ніхто,
Ідею поношену той продає, як дешеве пальто.
Народний артист розважає – і сміх не
вщуха,
Той скромно Христа, як іконку для вас простяга.
Проходжу в тім тлумі – не мила з приваб ні одна,
Крізь гамір далекий щось рідне мені долина.
І серце од радості й смутку
мені защемить –
То пісня народна у світ,
наче море, шумить,
В ній слава і віра, і дума, і тихі жалі,
Вона серед всього мені,
наче сонячний хліб.

1969 р.

ГОЛУБИЙ ТЕЛЕГРАФ

Скільки світлих народжень,
Скільки зелених прожилкуватих телеграм життя –
Слава сонцю! –
Першому атомному зарядові...
(Як страшно поряд – життя і смерть).
Серце, як телеграф,
вистукує ритмічно і чітко –
сповнене думами і турботами світу.
На блакитних ескаляторах вітру пливуть лебедині
вісники...

... Винайдено
геніальним просвітлювальний
апарат –
Блискавична констатація добрих і злих,
Сеанси без обмежень...
Цілком безпечно...
Слава цивілізації!
(Нарешті людство позбавиться чорної політики).
Телеграма з Цитринової країни –
Та частина тубільців, яку готові були віддати
на вуглики атомної екзекуції,
Ввірвалась в заборонену зону
і потрощила зловісні військові надбудови.
Слава гуманності!
(Владики перед необхідністю народних дій).
... Я вслухаюсь у ритми серця.
На блакитних ескаляторах вітру
пливуть чорні хмари.

ЛІКАР

Всі біди й недуги переді мною –
то пригаслими, то роз'ятреними ватрами.
Мені дотикатись до найболючішого
до найпотаємнішого,
до найдорожчого – до життя!

При затиснутих до неможливого устах,
відкритих полум'яніючих ранах,
болюче зведених мученицьких обличчях
мені бути завше з людською вірою.

І хай із келійною відреченістю,
з невідкоштованою відданістю
Часто я можу зарадити їй...
Але так непросто лікарю
з арсеналом вивічених найдосконаліших засобів,
коли ти природою вречений,
з недугою на межі,
б'єшся в терзаючій пошуку,
як зарадить тривогам і болям душі.

ПОВЕРЖЕНІ БОГИ

У глибинах століть і Дніпра –
Потонули боги,
 що повержені Господом Богом.
(Кам'яніе, чекаючи грому, гора –
Ген Перуна волочать за ноги.
«Видибай!» – рветься з горла нажаханий крик,
Зачаїлася в дереві Блінда¹...)
То початок був... Витече сліз ще, як рік,
В ім'я Бога і небо поблідне.
Вже не древобоги – чоловікобоги
Вимагатимуть більшої жертви –
Запроданства душі. А як ні – вороги
мають гибіти в тюрмах, чи вмерти.
Їдилічне чаклунство з каміння, з дерев
Проглядає ясними очима,
Двері в душу прочине –
І душа в ньому силу бере.

1970 р.

¹ Блінда – богиня дерев.

Навчились цінити і хутро, і злото...
Згадаймо опіслявоєнні роки,
Коли нам куфайки і гумові боти
Було заступили старі кожушки.

Кохались в синтетиці... Та віднаходим
Виправи добротної давній кожух,
Пірнаємо в комір овечий до вух
(Долежав таки у трухлявім комоді).

Чарують вишивані сиві полотна
І в діло йде знов допотопний рогіз.
Вертається віра сердечна до сліз,
Що також була – за прислів'ям –
не модна.

... Бальзамом на душу – і пісня народна,
Що теж в барабанному ритмі... не модна.

ЯК ПРОВИДІННЯ

Віками Русь під наглядом сатрапів
Молилася. Казати кожен втрапив:
«Нехай святиться день і та хвилина,
Коли Марія народила сина!»
Від діда – внуку і від батька сину
(Молитву ту впокорено носили).
Не знав ще люд з Кубані, з-над Оки,
Не знаючи, хрестились бурлаки –
«Нехай святиться день і та хвилина,
Коли Марія народила сина» –
Що з берегів збурлаченої Волги
Зачнеться шлях важкої перемоги
Того, кому вклоняться таки
Зі всього світу будуть бідаки.
І зримо їм постане (як в легенді!),
Коли на повні видихнуть легені:
«Нехай святиться день і та хвилина,
Коли Марія* народила сина».

1969 р.

** Марія Олександрівна Ульянова (мати Леніна)*

Наче в айсбергові білому...
В голубій бетонній ніші,
як птахи,
звиваємо гніздо.
Над зеленим шумовинням –
над сади старого міста
білим островом підвівся
наш високий айсберг-дім.
... Кохана, на острові нашому
в збентеженому океані
ми будуємо прихисток щастя
під високим небом любові.
Будуть в нього прозорі стіни
з найчистішої в світі мрії.
Будуть в нього відкриті вікна,
як розкрилені сині крила.
А на покуті під калиною,
під вишиваними рушниками
буде місце почесне вірі.
Прилітатимуть мирні птахи
цілуватись до наших вікон,
Завертатимуть щирі друзі
для схвильованої розмови...
Ми будуємо прихисток щастя
на сонячному острові,
загубленому в людському океані.

1968 р.

Яблуко від яблуні недалеко котиться.

Прислів'я

І день прийшов – злякались яблуні,
Злякались яблуні себе –
злякались яблук.
Злякались плоду раз,
а надто аж кислиці,
що у саду здичавілім
за яблунь правили
(мов на безриб'ї рибою були).
Коли ж в людей
вернувся смак до яблук,
ціна вернулась яблукам,
тоді –
злякались яблук яблуні
терпких і кислих...

1966 р.

«Нет царя в голове»
Російське прислів'я

Росія без царя... Болото з кров'ю,
Загачені, закидані рови,
Проламани прикладами надбров'я...
Приставлений наган до голови...

Жертовники того страшного суду –
Тюремні бойні та биківні страт...
І названий якимось дурнем брат
Прийшов до нас із голодом і брудом.

Не тільки без царя, а без любові, серця
І світломісячної голови...
Оглянешся, продивишся усе це –
Там автор «Бесов» дивиться живий.

Чого лише не винесе вода –
На берег не приб'є якого сміття,
Але ріка пливе небесно синя.
У дріб'язкові – прибережні хвилі,
А течія в могутній чистій силі.

1972 р.

ІЗ ЦИКЛУ «НЕБОЖИТЕЛІ»

Я – максималіст.
Прагну і вимагаю неможливого,
Переконаний, що воно досягається,
якщо дуже хотіти...
В усьому прагнеться бачити
досконалості і краси.
І хлоп'ям цей дивак страшенно був подивований,
коли побачив священика (божою милістю),
що виходив із туалету... Як? І святий отець?..
Все ущербне (навіть і талановите)
вважає болісно, аж до неприйнятності...
А Поети... то, справді, ангели
(ці не видумані небожителі),
оглашаючи Божі істини,
справді послані із Небес.

Оберігаймо цей вишневий жар,
Щоб не покрив його холодний попіл,
Як душу обайдужілу – іржа.
Трудитись мусить – не ржавіти топір!

Хай все горить, хай все горить в огні –
Щоб чисті крила полум'я не гасли –
І нетривкі слова, і солодкаві гасла,
Хай все горить! – що диву не зрідні.

КЛОНУВАННЯ СЛЬОЗИ

(Або гірка посмішка)

*«... пізній мед,
Мед гіркий, осінній».*
70-ті

Вбили поета...

Ще задовго до цієї моторошної звістки він писав:

Вбивали поета, зятято і вперто.
Вбивали – на серці зірки випікали.
Вбивали його не з гармат, не мечами –
Мовчанням вбивали, вбивали ночами
безсонними, повними розпачу, муки
(І ніби то все – благовидні принуки).
Вбивали не кулі і не мегатонки –
Кусали прилітературні болонки (подонки).
Вбивали не днями – вбивали роками,
А він за промінчик тримався руками.
Вітчизна й природа, кохана і мати
Приходили рани йому лікувати,
Ладнати приходили струни порвані...
І знову, як птах, він будивсь на світанні.

– «А ну, дай сюди, – вихопив листок з віршем компартійний газетяр, – ми його по косточкам розложим...» Тільки більше про вірш розмови ніколи не було. Лише по очах, що починали бігати чи опускались при зустрічах з газетярем, можна було догадатися, куди ліг ще один аркуш компромату.

А тоді, в той рік, вбили іншого. Вбили маестро...
І він знову написав:

Зчорніла рута, скапала слізьми
На партитуру, як останні знаки,
Карпатський птах на скелі впав грудьми

І світ по нім трембітою заплакав.
З усіх усюд злетілися пісні
Підставити свої широкі крила...
Та пізно – листя вже вкриває сніг,
Лягає тінь холодна, як могила.
Ридає скрипка, лопає струна
І туго б'є по жилах, наче зашморг,
Німий рояль чорніє, мов труна...
Тут не співати – навіть думать страшно.
Маестро, ви ж такий ще молодий,
За вами лебедять небесні звуки...
Яку весну вихлюпують сади,
А нам таку роковано розлуку.

25.05.1979

А поета вбивали поступово. Ніхто не цікавився тим, як він жив. Як і коли працював. Як розвивався, видавався у ті чорні для поезії роки. Ще на зорі вбили трьох його друзів із львівського філфаку. Одного повісили в лісі між Острогом і Дерманем, другого доконали в психлікарні, третього вбивали в тюрмі... І він теж встиг про них написати.

І ось ця раптова звістка. Правда, вбили тільки поета. Поезія залишилась. Залишилася низка поетичних збірок. І комісія, яка створюється в таких випадках, перейменувалася в іншу комісію, що буде не закопувати, а відкопувати, відкривати довго замовчуване. Бо назва її – редрада. Ось вона і візьметься реанімувати, випустити в життя той дух, що акумулюється у тих стосиках виданих правдами і неправдами збірок. Звичайно, рада цьому не дуже рада. Треба ж визнати, що відбувалося. Не графоман і не епігон... Жив «поет нещасний, Тільки мав талант

до віршів не позичений, а власний». Вони може й не захотіли б цього робити. Кому хочеться визнавати, що він вбитий, живий. Залишиться не тільки поміж них, а й вийде у ширший світ... Але з'явився до них чоловік – зайшов чи заїхав і сказав те, про що вони вголос не наважувалися сказати. «Не знаю наскільки він зреалізував усі свої потенційні можливості, але як поет він безперечно відбувся – і це головне».

І ось одного разу до редакції газети зайшов чоловік, в якому колись жив той поет, і простяг руку для знайомства: «Я прийшов з іншого світу...» В редактора від цього очі на лоба не полізли. «Ще один пришелепуватий з'явився до редакції» – подумав він. Але коли подивився на простягнутий листок і швидко пробіг очима текст:

Це інший світ... Я з іншого прийшов,
Я ще від тих, кого давно немає...
Я звідти, де росте картопля, хліб,
Я тут – де чорний в очі світить стронцій...
Це інший світ. Він в злочині застряг
І витягти себе ніяк не може...
Але його врятує не варяг,
А предків дух і провидіння Боже.

– Ви, поет, – сказав редактор.

– Ні, я носій... Поета вбили (він не називав ні КГБ, ні фінансового управління, що в тоталітарній державі таке ж всесильне, ні бездушних редакторів і чиновників, що шерезами підводились у спротив на дорозі). Але редактор і без того вже з інтересом дивився на прибульця.

2003 р.

ЗМІСТ

Від «журавлиного невода – до лебединої пісні»	3
Коли мерхнуть зорі...	3

РОЗДІЛ І

Лебедина пісня

Кленове	7
Синьо-жовті небеса – від кленів	7
Підсвічують клени дорогу	7
Зойки, стогони і плачі	8
Мій біль – моя Україна і – гордість...	9
Довго переді мною все зачиняли двері	10
Вже гробить нас	10
Енергія – у тіло й вірш	11
Говерла в снігах. Заборони	11
І грають бджоли...	12
Похмуре небо і дні похмурі	12
Світлій пам'яті земляка	
Ми різали колони черешневі	14
Слово	15
Затяжна, непривітна	16
Генеза їх негативізму	17
Це все з нелюбові	17
Руйнують Україну. До кінця	17
Споганили святу ідею	18
Лишилися лиш зовнішні ознаки	18
Звідки він прийшов, нежданий сніг?	19
Пілат вмиває руки.	19
Диким духом із Дикого Поля.	20
Додаток до «України під саганою».	21
Переполовинені	22

Україна конає...23
Про середняків24
«Волинь моя...».25
Про чоловіх і рядових в нашій історії26
Що за хлопці були, – герої!27
Батька поранено... Сина убито.28
Роздум, який навіяла довга бурякова дорога.29
Диптих від стихій30
Зміна клімату?.. Звіддала30
Йдем з дощем по опалому листі31
До року – ні рядка. Вже й «Лебедина пісня»32
Стрілець прокрокував півнеба над землею32
Пізня осінь. Холодний вечір33
Лебедина пісня34
Над урвищем, де тверді п'ядь остання34
Ситим і голодним34
Квітка Цісик, голубка (бо дух) золота.35
Квітка Цісик... Плаче Квітка Цісик.35
У розгар епідемії «свинячого грипу»36
«Ще не вмерла...».36
Гірка пам'ять37
Отака досада...38
На Сибір...39
Зорі в споришах, або діамантові дощі39
Відцвітає краса – в'януть вже гладіолуси..40
В коханні й любові...40
Цвітуть її очі... Цвітуть, як цвіли41
П'ю з келиха неба41
Побратимові-односельцеві42
Повний місяць, як ювілейна монета43
Копаю золото.43

Втіха44
Що до повернення....45
Націлені зграєю на Парнас46
Ірак бомбили, Лівію бомблять.46
За дешевим газом і нафтою46
І восени, і влітку46
Рясні віршування – вже, як рукоділля46
Тепер дивлюсь, що молодість пройшла47
Як вміємо писати вірші48

РОЗДІЛ 2

Визбір

Доля в нас, брате...51
Біля джерела52
На межі.53
Мученикам і протестантам54
Жовтень. Рясніла калина....55
Є що внукам згадати....56
Відчужується світ. Все більш стає ворожим57
Фосфорний цикл58
Знову...58
Над Україною – фосфорний дим58
Чорна хмара, жовта хмара59
Спека ця, як в Аравійській пустелі60
Волинь південна61
Ще поки людство не дивилося кінофільмів.62
Силою заставляти любити....62
Стугонить вітер у голих деревах62
Чорнобильська пересторога.63
Спогад про мужчин і жінку63
У закуті.64
І написав я другові листа....65

Різдво66
Шевченко в Почаєві.67
Велико-Харитонівський провулок68
Пушкін і Наталі69
Річка Чорна у білих снігах70
Ясени... Явори....71
Лист юним72
Троглодити.73
Був обіцянками ситий.74
Все колись попоною крилося червоною...74
Катастрофа75
Так підчищає довкола мене76
Ще поки живемо, ще не забуваємо.76
Стружене моє серце77
Безсмертники78
Осінній роздум79
Та енергетична проблема80
У зелені тонем. Зелені тунелі81
Вбивали Ісуса Христа...82
З давньої розповіді83
Про коріння єдності.84
Враження від картин природи. І не тільки...85
Неправда, підмальована, як жінка86
З крику душі, із побожного кроку...87
Вдвох з голубом сусіди по балконах88
Як птах, що опізнився на нічліг88
Гарні овочі ви, помідори.89
І грона виноградові, і кетяги калини...89
Сьогодні природу морозило з ночі.90
Пора90
Діброво, діброво91
Берізки тендітні, як феї91

Після довгих дощів	92
Заплелась ожинами стежка біля хати.	92
До циклу «Старість – не радість»	93
На межі	93
Диво: бабі час вмирати	93
Залишаємось жити...	94

РОЗДІЛ 3
Збиті на злеті
(Твори 60-их років)

Передне слово	97
Ти у мені, і я живу тобою	99
Моя коліско, матінко моя	99
Відлуння	100
Сивим віялом – над перехожими дощ	101
Останні зблиски ходять по вікні	102
Переклик епох... Є їх славний переклик	103
Я польську чув мову.	104
Материне віно	105
Де автомати, глухо кулемет	106
Жарять в ярах шипшинові багаття	106
Прохолодний Великдень. Пастівник. I – ця зустріч...	107
Пісенне.	108
Місячна злива	109
З рідного	110
Притча про перець на вікні	110
З автовокзального	111
Лейтенанти.	111
Задивлені.	112
Асфальтова дорога	113
Людська фантазія багата	114
У світі цім...	115

Космічний диптих.	116
З усього сонячного сімейства	116
Ми землею своєю	116
Хай навіть не було б величного Христа.	118
Збентежений стаю – що я, людина?...	119
У неповторності людській – це диво! – світ.	120
Здивовано часто дивлюсь на пенсіонерів.	121
Людино, з твоїх шорсткуватих долонь	121
Одне село – чистенькі хати	122
На звички стачає звичаю.	123
Шевченкова верба	124
Зелена мова.	125
Чекання...	126
Балада про революційність	127
На ефірнім базарі	128
Голубий телеграф.	129
Лікар	130
Повержені боги.	131
Навчились цінити і хутро, і золото...	132
Як провидіння	133
Наче в айсбергові білому...	134
І день прийшов – злякались яблуні.	135
Росія без царя... Болото з кров'ю.	136
Чого лише не винесе вода	136
Із циклу «Небожителі»	137
Я – максималіст.. . . .	137
Оберігаймо цей вишневий жар.	137
Клонування сльози	138

Літературно-художнє видання

БАБІЙ Степан Олександрович

ЛЕБЕДИНА ПІСНЯ

Поезії

В авторському редагуванні

Верстка – Тетяна Дятлик

Підписано до друку 07.05.2013 р.
Формат 60 x 84 1/16. Папір офсет.
Ум. друк. арк. 9,25. Наклад 300 прим. Зам. № 16

Видруковано ПП Дятлик М. С.
35304 Рівненська область, Рівненський район,
с. Корнин, вул. Центральна, 58

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
РВ № 11 від 12.06.2002 р.